

AKATALPA

Kasım 2010 - Sayı 131

Aylık Şiir ve Eleştiri Dergisi

ISSN 1305 - 7685

KIRIK KALPLER ORDUSU

Tahir ABACI

Nasıl her insan yiyip içtikleri kadar, yemeyip içmediklerinden de oluşuyor, bünye biraz buna göre şekilleniyorsa; edebiyat dergileri de sadece yayımladıkları ürünlerden değil, yayımlamadıkları, dışarda bıraktıkları ürünlerden de oluşur.

Bu duruma *Akatalpa*'da çok yakından tanık oluyoruz. *Akatalpa* ilk dokuz yılında belli bir düzeyde ve sınırlı sayıda şiirle yayımlandı; ince bir prestij dergisi olarak kaldı. Bu sırada şüphesiz pek çok şairin ya da şiir yazarının kalbi kırıldı. Adresimize yollananlardan bazıları yayımlanmadığı gibi, bundan çok, asıl, kimseyle diyalog kurmayarak edindik, bu tür özel kirpilik kimliğini.

Son iki yılda oylumumuzu artırdık; –yaşı oğlum ve kızımın ve ikinci eşimden büyük olmayan– Utku Özmakas'ın dergimizi genel çizgileriyle olumlayıp genç şiire yer vermememiz konusundaki eleştirisine de hak vererek, git git gençlere açıldık; ama burada da ince eleyip sık dokuma zorunluluğumuz vardı ve internetin imkânlarından da yararlanarak adeta bir tür hoca-öğrenci ilişkisi içinde sanal bir şiir okulu gibi çalışmaya yöneldik.

Bu süreçte dergimizde çok sayıda genç, hatta yeni başlayan şaire yer verdik, vermeye devam ediyoruz; ama yer veremediğimiz, hiçbir zaman vermeyeceğimiz şiir yazarları da oluyor ve olacak elbette. Çünkü burada içe sinmeyen hiçbir şeye yer yok.

Akatalpa günümüzde ve yakın gelecekte yazılan, yazılacak şiirin en önde gelen platformu olmak için içtenlikle çaba harcarken, gösterdiğimiz bütün özene rağmen kalbinin kırıldığını hissedenler oluyor ve olacak.

Şiirin, edebiyatın, sonuçta büyük harfle İnsanın ve Sanatın kalbinin kırılmasındansa; sınırlı yeteneğini geliştirmek için çok çaba harcamak yerine, kolay sonuç için olabilecek bütün yolları deneyenlerin kalbinin kırılması evladır.

Akatalpa, içinde yer alanlarla olduğu kadar, onda yer alamayanlar ve bir iki kez yer alır gibi olsa da gelişme gösteremedikleri için artık yer alamayacak olanlarla da varlık kazanan, şu an itibarıyla yaklaşık 500 şair yazarlı, 11 yıl ve 130 aylık bir edebiyat dergisidir.

Ve kendisini kat edilmesi gereken yolun henüz başlarında saymaktadır. –RD

KURUNTU VE İLKE

Yarık karnından evraklar sızdırıyor ceviz sandık
Hiç görmediği kuzey denizlerinde küpeştelere akran

Sararmış dergiler, bir damla hakikat
Mermeri oyan asit, ak yorgana dökülen mürekkep

Açtım pencerenin kanatlarını rüyayı dışarı açar gibi
Hiçbir şey olmayacak belki on yıl
Sandıkta basılı kalacak kuruntu ve ilke

Dışarı sanki Kalküta
Bende bir Benerci hali...

ARASI

Bağbozumu ama şaraba var daha
Şaraba gurbet var daha

Dallarda üç beş kiralık kuş, ödünç bir esinti
Mirasını vakfeylemiş haramzade ağaçlar

Yok artık o bahçeler ve şarkıların toy değeri
Selvi yaprak sanıp savurmuş yakıştırdığımız ruhu

Yamaçlardan inip dere halklarına karışamadık
Safra mı sanırdı, sanrı mı hakikat

Bağbozumunda sezdiğimiz, sabrımızın tek hakikat olduğu

Daha nice bekleyeceğiz şaraplaşmasını
Verilmiş sözlerde üzümlen
Günümüzdür, düşümüzdür el atsak ulaşırız

Vadiye yerleşmişlerde sürer gider anısı
Yazımızdır, eşliğimizdir, kurulsun divanı

Dağları nice sırtımızda taşıdıktan sonra
İnandık ovaya artık

Tahir Abacı, Adnan Algın, Yusuf Alper, Suat Kemal Angı, Gökhan Arslan, Burak Halil Aslan, İsmail Aslan, Yılmaz Bozan, Gökçenur Ç., Emre Çakır, Ramis Dara, Soner Demirbaş, Biricik E. Doğan, Oresay Özgür Doğan, Gültekin Emre, Mehmet Erikli, Osman Serhat Erkekli, Mustafa Eroğlu, Seyhan Erözçelik, Süreyya Evren, Mehmet Gökyayla, Kemal Gündüzalp, Tarık Günersel, Yaşar Güneş, Korkut Kabapalamut, Arife Kalender, Nefise Karataş, Bülent Keçeli, Hüseyin Köse, Zeliha Köse, Mehmet Kurt, →

Büşra Kurtar, Salih Mercanoğlu, Cihan Oğuz, İbrahim Oluklu, Musa Öz, Seyhan Özdamar, Acem Özler, Utku Özmakas, Mehmet Öztürk, Yüksel Pazarkaya, Halil İbrahim Polat, Mehmet Rayman, Suzan Sarı, Can Semercioğlu, Kerem Toker, İlyas Tunç, Mehmet Mümtaz Tuzcu, Papyon Tayfun Türkkan, Murat Üstübal, Ece Ürkmez, Yıldırım Vural, Bilal Yavuz, Halim Yazıcı, Ali Galip Yener, Adem Yeşilyurt, İrfan Yıldız, Ayhan Emir Yolcu.

DENEYSEL ŞİİR

Gültekin Emre

1958'de yayımlandıktan tam elli yıl sonra bir kez daha okurla buluştu Ümit Yaşar Oğuzcan'ın hazırladığı *Garip Şiirler Antolojisi*. Çetin Altan'ın "Şiir Üstüne" ve Aziz Nesin'in "Çok Garip" yazıları Suavi Tedü, Ara Güler, Halim Büyükbulut, Zahir Güvemli, Hüseyin Mumcu, Eşber portreleriyle birlikte 50 yazarın şiirleri 7025 "adet" basılmış. Çizgilerle de beslenen bu benzersiz çalışmanın girişinde yer alan yazısında "Yirminci yüzyılın şairi dalgın bakışlı budala tavrılı, uzun saçlı bir aşık değil; keskin bakışlı, acı tebessümlü bir psikolog, bir sosyologdur. Onun şiiri, ağıdali tadıyla hafızamızda kalmaz; hemen ezberleyemezsiniz. Ama tuzu biberile unutamazsınız da; çünkü hemen aklınızda kalır." derken Çetin Altan, "Şimdi işi baştan şöyle alabiliriz. Toplum yaşayışında, düzeninde bir takım değişimler olmuştur. Bu değişim ilk yankısını sanatçıda, şairde bulur. Şair bu değişimlerle yeni bir öze ulaşır. Artık bu yeni öz, eski biçimlerle, kalıplarla verilemez. O zaman şiirin eski olanaklarını zorlar, arayışlara başlar. Sonunda, gücü varsa, bize yeni biçimler içinde şiirini sunar." diyor Aziz Nesin de. Garipsenen şiirler aslında yenilik içeren ürünler. İçlerinde biçim ve içerik denemeleriyle farklı bir kanala akan şiirler de var bu seçkide. O zamanlar garip karşılanan şiirlere baktığımızda Melih Cevdet'in "4 X 400 Engelli", O. M. Arıburnu'nun "İp", Salâh Birsal'ın "Köçekçe", Edip Cansever'in "Chagall", Asaf Hâlet Çelebi'nin "Kitaplar", Metin Eloğlu'nun "Zavier Cugat", Arif Dino'nun "Düş ve Uykusuzluk", Ercüment Behzat Lav'ın "Korkuluk" Behçet Necatigil'in, "Divâne Derkenar" (Kareler ve Aklar'ı unutmamalım), Ümit Yaşar Oğuzcan'ın "Görünmeyen Adam", Mümtaz Zeki Taşkın'ın "Balık Üstüne Fantezi"... ilk elde aklımıza geliveriyor. Bu şiirlere Nâzım Hikmet'in "Kızkapan Oğlu Vehbi ve Çocuk Muhittine Dair'i, İlhan Berk'in "g"si, Can Yücel "Naat"ı, Ahmet Güntan'ın "Parçalı Ham" serisi... de eklenebilir rahatlıkla ve başkaları da.

Şu kitapları da unutmamalım deneysel şiir üstünde dururken: Alanında tekliğini hâlâ koruyan *Türkiye'de Deneysel Edebiyat Antolojisi* (haz. Murat Yalçın) (bu da alanında tek); *Gürültülü Kâğıtlar* (Görsel Şiir Seçkisi, haz. Serkan Işın); Yüksel Pazarkaya'nın kendi şiirlerinden oluşan *Somut Şiir* (1996). Enis Batur'dan *Ondört + X + 4 Deneysel Metin* (1994). Tarık Günersel'in Toplu Şiirleri, *İzler* (2006). Metin Altıok'un *Hesap İşi Şiirler'i* (1992). Cenk Koyuncu'nun *Otoben'i* (1993). İki de dergi: *Uçurum Kitabı'nın Somut Şiir Özel Sayısı* (Ocak 1986), *Şiir-lik'in Somut Şiir sayısı* (Ağustos 1995, Sayı: 18). Benim, "Kitaplara Sarın Beni" başlıklı yazımda yer alan Mehmet Öztekin *Ben Google Değilim*, Bülent Keçeli'nin *Gen Tecrübeleri*, Burak Acar'ın *Ateş Akvaryum'u*, Aslı Serin'in *Bu Benim. Zıp'ı...* (Gösteri, Mart-Nisan-Mayıs, 2009). Ömer Şişman'ın *Hata Devam Ediyor* (2005) ve *Bütikiben'i* (2010) de mutlaka anılması gereken kitaplar. Bir de Ömer Aygün'ün *Koro'su* (2010) var gözden ırak tutulmaması gereken.

Hasan Bülent Kahraman, somut şiiri şöyle değerlendiriyor: "Somut şiir, görsel dille yazınsal dil arasındaki birebir karşılıklığın (tekabüliyetin) ortadan kaldırıldığı, iki dil arasındaki sınırların da yok edilerek yeniden kurulduğu bir arayış ve bir yönelimdir."

Tarık GÜNERSEL

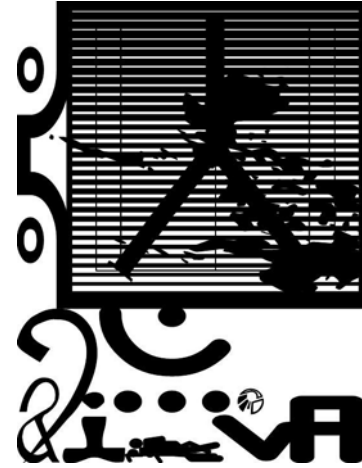
ELVEDA

Dolar/TL paritesi 1986-2009 bağlamında

bir nano-destan

... 581 754 1,118 1,881 2,347 3,042
5,486 8,814 17,204 40,293 62,503
116,600 214,190 330,605 557,882 676,431
1,305,340 1,660,199 1,349,578
Elveda 000 000
ey 6 sıfırı vatan banknotlarının
1.3295 1.3199 1.4135 1.168 1.5293 ...

Suzan SARI

Deneysel şiir, şiirin biçim ve biçiminde yeni olanakların denenmesiyle ortaya çıkıyor. Örnek mi? Avusturyalı şairler bu konuda başı çekiyor. *Avusturya 2. Dünya Savaşı Sonrası Deneysel Şiiri Seçkisi* (Haz. Erhan Altan, Yasakmeyve'nin eki, 2006).

Dizenin parçalanması, hecelerin ve harflerin öne çıkması, görselin öne geçmesi, anlamın katlanarak farklı boyutlarda gelişmesi... Deneysel şiirin anlaşılma sorunu yok. Şairin ortaya koyduğu şiiri algılamak normal şiirlerden daha kolay değil. Görselin ve parçalanmışlığın dilini kavramak her şiir okuruna göre olmayabilir. Siyasal mesajlardan günlük yaşama göndermelerden tutun da, parçalanmış bir ayna gibi dizelerin dağılmasına, harflerin sürekli yer değiştirmesine uzanan farklı bir görsellik bizim algımızı zorlar ilkin. İkin gözün, sonra da beynin alışması gerekiyor bu yeni söyleme. Yer yer alışılmış yaşama, günün şiirine, sanatına bir protesto niteliği de taşıyan bu şiirleri sürdüren belli bir kesim var ülkemizde. Pan / Heves kitaplığı bu tür şiire kapılarını açtı ve pek çok kitap yayımladı. Kapanan *Heves* dergisi de deneysel şiire öncülük etti.

Aslında Deneysel Şiir Dosyası kapsamlı olacaktı kimi şairler ürün gönderseydi ya da vakit bulup yazabilirdi.

Yine de tadımlık bir dosya oldu.

BEYAZIT MEYDANINDAKİ ÖLÜ HAKKINDA KISA NOT

Süreyya EVREN

“Beyazıt Meydanı’ndaki Ölü”, Nâzım Hikmet’in meşhur ve siyasi gücü yüksek şiirlerinden biri. Turan Emeksiz adlı genç öğrencinin 28 Nisan 1960’ta Beyazıt Meydanı’nda polis tarafından öldürülmesini anlatıyor. Veya anlatıyor demeyelim de, o acı olaydan hareketle yazılmış, ve daha fazlasını anlatıyor. Benim şiirim, bu klasik şiirin içine gömülmüş bir şiirdir, aynı zamanda klasik metni de kendine katarak ve orada kaybolarak meseleyi başka bir yere taşımayı hedeflemiştir. Şiirim tek bir dizeye dayanıyor: “Gerçek olduğum zamanın sonunda benim.” Bu dizedeki sözcükler şiirin içinde dağıntıdır. Ve Nâzım’ın klasiğine eklenmişlerdir. Benim çalışmalarımı bilenler, ilk romanım *Postmodern Bir Kız Sevdim*’in içinde Cemal Süreya’nın *Üvercinka* kitabındaki bütün sözcüklerin yer aldığını, *Hepimiz Gogol’un Palto’sundan Çıktık* adlı öykü kitabımda ise yedi klasik öyküyü (Gogol’dan “Palto”, Poe’dan “Usher Konağı’nın Çöküşü”, Maupassant’dan “Saç”, Kafka’dan “Ceza Sömürgesi”, Puşkin’den “Tabutçu”, Lu Sin’den “Bir Delinin Hatıra Defteri” ve Sait Faik’ten “Öyle Bir Hikâye”) yeniden yazdığımı gözönünde bulundurarak, ‘Süreyya’dan bir postmodern numara daha’ diyebilirler. Kimbilir, belki de öyledir. Ama benim için de salt öyle olsaydı yapmazdım. Niye kendimi tekrar edip durayım? Belki de bu dili fazla içselleştirmişimdir. Çünkü benim için burada bir sahne var. Bir klasik şiirin tarif ettiği bir sahne. Bir politik nümayiş sahnesi resmedilmiş. Siyasi bir şair olarak olaya baktığımda, ben doğrusu şiiri yazarken daha çok Hrant Dink cenaze nümayişini düşündüm. Herkes kendi deneyimlerine dayanır sonuçta, öyle değil mi? Gerçekle gerçek olmayan ben arasında gidip gelişimin, gerçek olduğum zamanın sonunda kendimi ben olarak hissedişimin bir cümlesi. Ama bu noktadan sonra çatallanıyor. Yani bu yorumu insan bir kez yaptıktan sonra, bu temel cümleyi kurduktan sonra, soru işaretlerini, sorgulamaları cümlelerin her yerine, gerçekten başlayarak gönderiyor. İşte bu sorgulamalar zincirinin o saklıda işleyişini buluyoruz. Nâzım’ın şiiri içinde, o nümayiş anlatan şiirin kendisini bir nümayiş olarak düşünürsek, nümayişe karışmış olarak, sözcük sözcük dağılarak...

Az kalsın unuttuyordum, “gerçek olduğum zamanlarda kendim” sözü Charles Mingus’un bir parçasını Türkçe’de düşünmekten geliyor:

“*Myself When I am Real.*”

Bir öz farkındalık parçası diyorlar bu parça için. Doğru olabilir...

Süreyya EVREN

BEYAZIT MEYDANI'NDAKİ ÖLÜ

Gerçek bir ölü yatıyor
on dokuz yaşında bir delikanlı
gündüzleri güneşte
geceleeri yıldızların altında olduğum
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
ders kitabı bir elinde
bir elinde başlamadan biten rüyası
zamanın bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor
sonunda vurdular
kurşun yarası
kızıl karanfil gibi açmış alnında
İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatacak
toprağa şıp şıp damlayacak kanı
benim silahlı milletim hürriyet türkeleriyle gelip
zaptedene kadar
büyük meydanı.

Biricik E. DOĞAN

GAZEL*

Birinci hakediş

(Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün / Mefâilün
kalıbındadır)

. - can - / . . . - / . . . - / usanmaz mı
. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

kamu . - / . . . - / . . . - / . . . -
. - kılmaz / . . . - / . . . - / . . . -

. . . - / . . . - / dediler - / . . . -
. . . - / . . . - / . . . - / inanmaz mı

. - hicran / . . . - / döker . - / . . . -
. . . - / . . . - / kara . - / . . . -

. . . - / . . . - / gözümden - / . . . -
. . . - / . . . - / . - sular / . . . -

. . . - / . . . - / sen etdün - / . . . -
mana tan ey / leyen gafil / . . . - / . . . -

. . . - / . . . - / . . . - / rusvâdur
. . . - / . . . - / . . . - / . . . -

* Fuzuli’ye saygılarımla

TEKLİF VE TALEP

Utku ÖZMAKAS

Şiir meydanında son on yılın tartışmalarına ve hareketlenmelerine baktığımızda, birçok sesin uzamı kapladığını görürüz. Ne var ki bunlar arasında çoksesli olan bir tanesi oldukça önemli bir yer tutar: Deneysel şiir. Hemen hiç kimsenin ikna edici bir tanım vermeksizin kullandığı bu iki sözcük, içerisinde birçok şiir anlayışını taşıyan geniş bir çerçeveyi oluşturuyor. Belki de bu türün talihsizliği adlandırma konusunda oldu.¹ Ne var ki en büyük şansı da kendi içinde farklı fazlardan oluşması. Bu fazların her biri başka bir biçimi öneriyor. Biçim demişken, deneysel şiire en sık yöneltilen ve en “zavallı” eleştiriyi de ele almış olalım: Şiir için “bunlar yüz sene önce yapıldı” türünden getirilen eleştiriler özgünlük eleştirisi kılığına giren, “şiir bilgisizliği”ni kamufler etmenin bir aracıdır. Öncelikle böylesi bir yargı, şiirde “bağlam” meselesini tamamen devre dışı bırakıyor. İkinci olarak da böylesi bir yargının şiiri tamamen “özgünlük” meselesine indirgemesi durumu var ki bu durumda sanatı, köken olarak anlamının bizi ilkselciliğe götüreceği açık. Üçüncü olarak da böyle bir yargının geçersiz olmasının en temel özelliği şudur: Böylesi bir eleştiri getirebilmek için yerine önerilen şiirin dün sabah bulunmuş olması gerekir. Şunu iyi biliyoruz ki ne lirik ne deneysel ne de epik şiir dün sabah bulunmuştur. Kısacası bu türden bir yargı, şiiri değerlendirme görgüsünden oldukça uzaktır. Bu şiirin karşılaştığı bir başka eleştiri de “biçimcilik” meselesidir. Deneysel şiiri, biçimciliğe hapsedmeye çalışmak akıllıca bir “hasım stratejisi”dir. Ne var ki böyle bir bakış açısının her şiiri biçimcilik eleştirisine maruz bırakması gerekmektedir. Kaba bir anlatımla halk şiirini dörtlüklere, divan şiirini beyitlere, lirik şiiri ağırlıklı dizeciliğe... Kısacası deneysel şiire yöneltilen iki temel eleştirisinin neredeyse kendi altını oyan savlar üzerine kurulduğu açıktır.² Deneysel şiir çerçevesinde cereyan

¹ Bu adlandırma tartışmasına burada uzun uzadıya girmek niyetinde değilim ama yazı boyunca düşeceğim dipnotlardan ilki bu konuda olsun: Milenyum şiiri, Neo-epik şiir, görsel şiir, ücre şiiri, ikibinci yeni, yüzey şiir, serbest çalışmalar vb. adlandırmalar birbirinden farklı şeyleri içeriyor. Daha önce dile getirdiğim üzere bu tür adlandırmaları çok önemsemek gerekiyor. Önemli olan daha ziyade şairlerin ne yazdığıdır.

² Güncel bir “eleştiri”ye hemen kısaca yanıt vermek gerekiyor: Sabit Kemal Bayıldırın *Varlık* dergisinin Haziran sayısında (1233) Burak Acar’ın “Gayriresmi Hirudo Economicus” (*Heves*, cilt: XXIV) şiirinden bir bölümü seçip “Yukarıdaki dizelerde bir p’yi fazladan koydum. Hangisi, bulun bakayım!” diyor. (s. 54) Açıkçası böylesi bir ifadenin kanımca ne şiirle ne de eleştiriyle ilgisi var. Şiirin “dize” olduğu ve en küçük fazlalılığı bile kaldıramayacağı gibi çürümüş bir şiir bilgisine dayanan bu yargının genç bir şairin bir şiirini eleştirmekte sav olarak kullanılmaya çalışılmasını garipsedim. Şimdi birisi kalkıp Nâzım Hikmet’in (bu şiirini beğensin ya da beğenmesin) “Makinalaşmak” şiirinin bir dizesine fazladan bir “m” koysa bu şiiri eleştirmiş mi olacak? Bir şiiri şiir yapan, ne dediğini, ne önerdiğini, neyi eleştirip neyi sahiplendiğini değil midir?

edenleri okuyabilmek için öncelikle bu şiirin talebinin ve teklifinin ne olduğunu tartışmak gerekmektedir.³

Gündemimiz açısından deneysel şiirin en temel talebinin “İkinci Yeni”nin aşılması olduğu söylenebilir. Günümüzde en önemli şiirsel uğraklardan biri olduğu konusunda – neredeyse hiçbir konuda olmadığı kadar– kesin bir mutabakatın olduğu İkinci Yeni’nin nerede aşıldığı veyahut aşılamadığı konusundaki tartışma da bu kesinlik kadar derindir. Deneysel şiir çerçevesinde topladığımız bütün şiirsel anlayışların temel talebi, İkinci Yeni’nin getirdiği şiirsel anlayışın değerini kabul ederek onu aşmaktır. Bu anlamda da deneysel şiir, hemen hemen bütün türleriyle “imgencilik”in aşılmasını teklif etmektedir. Bu teklifin büyük bir tepki görmesi, şiirimizin günümüzde neredeyse tamamen imgencilikten teşekkül ediyor olmasından kaynaklanır. “Şiir harflerden/sözcüklerden yapılı” türünden çeşitli kestirmeci formüllerin uzlaştığı “imgencilik”, deneysel şiirin karşısına aldığı bir tavrıdır. Şüphesiz bu tavrın neden eleştirildiği konusunda şairlerin metinlerinde görülebilecek farklı açıklamalar olabilir. İmgeci şiirin günümüzde baskın konumda olduğu açık; ancak bu eleştirilere karşı açıktan bir savunma konumuna geçecek bir merkezi olmadığı, bu tavrın muğlak bir biçimde sahiplenildiği, deneysel şiire yöneltilen eleştirilerin farklı kaynaklardan ve farklı içeriklerle gelmesinden açık bir biçimde görülebiliyor. Kısacası bu teklif, Türkçe Şiir geleneğinde İkinci Yeni’nin aşılmasını içeriyor. Üstelik bu teklifin açık zarf usulüyle verilmesi de herkesin konumunu belirlemesi açısından oldukça önemli. Deneysel şiirin bugün imgeci şiire yönelttiği eleştiriyi en açık biçimde böyle dillendirebiliriz.

“İki şiir” (deneysel ve imgeci) arasındaki ilişkiyi siyaset felsefesindeki “husumet modeli”yle okumak olanaklı. İki farklı şiir anlayışı arasında bir husumet vardır; ancak bu, birbirlerini bitirmeye, yok etmeye çalışan düşmanlar oldukları anlamına gelmez. İki şiir anlayışı, aralarındaki sonsuz mesafenin kısaltılamayacağını kabul etmelidir. Böylelikle birbirinin varlığını sönmüldürmenin değil, aralarındaki husumetin, mesafenin, çatışmaların yaratıcı enerjisini oluşturduğu bir diyalogun filizlenmesini sağlayabilirler. İki hasım arasındaki ilişki, tekliflerinin ve taleplerinin farklılaşmasından gözlemlenebilir şüphesiz. Ne var ki deneysel şiir başlığı altında genelleştirdiğimiz şiir anlayışının İkinci Yeni’yi aşma talebi, bu şiirin ıskartaya çıkartıldığı gibi yanlış bir saniya dayanılarak eleştiriliyor. Şüphesiz bu durum da deneysel şiirin köklerine inememiş okurların sorunu.⁴

³ Burada da bir riski baştan kabul etmiş oluyoruz: Her şairin ve kurduğu şiirin talep ve teklif ettiği şeyler vardır ve bunu şairler arasında genelleştirmek bir sorun içerebilir. Dahası yalnızca deneysel şiir için bile bir tek teklif ve talepten söz etmek yeterli değil. Bu özel sayının sınırları bakımından temel sayılabilecek tek bir teklifi ve talebi ele alacağız.

⁴ “Şiir hayattan uzaklaşıyor mu?” tarzındaki sorularla ayakta durmaya çalışan bir tartışma da var günümüzde. O tartışma da şiir ile hayat arasındaki bağların sorgulanmasından ileri geliyor. Burada nedenlerini detaylı olarak tartışmadan basitçe bir gözlemimi dile getireceğim: Modern şiir, okurundan uzaklaşıyor. Bunu yalnızca kötü bir durum olarak görmeli miyiz bilmiyorum. Özelleşme çağında, roman okurunun giderek reklam kampanyalarıyla biçimlendirildiğini düşünürsek şiir okurunun özelleşmiş olmasını istemenin nesi kötü? Ayrıca “çağın metinleri”nin

PARAMPARÇACIKLAR: BİR MEDYA-SÖYLENİ

Yüzde yüzyılın en büyük deneyi olarak
değneğe değmeye kabil kozmosun
nasırlarını çözmek için yürütülen Büyü Patlama
deneyine alışan dil adamları,
kainatın hışmı konusundaki araştırmalarında
yeni bir fenomen keşfettikleri düşünce düşüyorlar.

Büyü Hadron Çarpıştırıcısı (BHÇ) adlı dev,
atom atıştırıcısında Büyü Patlama ortamını
kanırtmaya çalışan Nükle Ayrıştırma Merkezi'ne inat
yaklaşık altı hımbıl ay süreyle alıştırıldıkça,
deneylerin potansiyel olarak yine yan sanayi
işaretleri vermeye başladığı belirtildi.

Açıklamada, özellikle paramparçacıkların,
şimdiye kadarki promete çarpışmalarında
gözle görülmedik ve işitilmedik bir biçimde,
sıkı sıkıya birbirlerine bağlı olduklarının
ortaya çıktığını söyleyen metafizikçi Tonelli,
paramparçacıkların oval tünelde hızlandırılarak,
bugüne kadarki ekol düzeyde enerjiyle ışık hızına
yakın hızla çarpıştırıldığı deneyin ilk ve son uçlarını
açıkladığı fenomen sunağına yazıldığı şekliyle:

"Temmuz adağı: yeni bir fenomen ortaya çıktı"

Buğu sonuçların henüz teyit edilmediğini,
ancak keşfedilen bağlantının var olmadığını
gösterecek karşı bir gözlemede bulunamadıklarını
söyleyen Tonelli,

*"Şimdi ne olup bittiğini ham anlamıyla analiz etmek
ve BHÇ'nin keşfetmemizi sağlamasını umduğumuz
yeni patafizikte dev adımlarımızı atmak için
daha fazla öz veriye ihtiyacımız var"*

Ayrıştırmacılar bu gözlemleri yorumlayabilmek için
biraz külli zamana gereksinimleri olduğunu kabul ederlerken,
yeni bulguların, çarpışmalarda yoğun sıcak madde oluşumuyla
bağlantılı olabileceği şeklinde yorumlanan
holografik çekirdek çarpışmalarında gözlemlenen
fenomenlerle benzerlikler taşıdığına da işaret ettiler
deneyin dev enerjisiyle yapılması öngörülüyor,
ancak bunun öncü tarihi rolü henüz belli değil.

Dil adamları, evrenin doğumuna yol açtığına inanılan
Büyü Patlama deneyinde, evrenin doğasını kavramaya
yarayacak yeni paramparçacıklar görmeyi umuyor.
Bir mikro anda sürecek çarpışmada,
temel element parçacıkları, harf çekirdeklerini oluşturmak için
birleşmeye başlamadan önce meydana gelen
Büyü Patlama koşulları oluşturulmak isteniyor.

Deney sırasında tünel boyunca ayrı yönlerde
iki promete hüzmeleri veriliyor. Işın demetleri ayrı
istikametlerde, ışık hazzına yakın bir süratle halka şeklindeki
diyalektikte yol alıyor. Promete ışınlarının birbiriyle büyü
enerjisiyle çarpışmasının ardından dil adamları, özellikle
retorik patafizikteki kütle mantığının temelini oluşturan veya
kara maddenin neden yapıldığını anlamaya yarayacak Tanrı
parçacığı denen paramparçacıkların varlığının kanıtlarını
görmeyi umuyor.

DENEMEDİM

bana bir şiir tanrısı gerekmez o da şimdi gerekmez

*yurda bakıyorum da dadanın kollarına bırakılmış
bu yurdun gözleri kapalı şiir*

lirik olmayı denemedim dingindim rahatlattım
sabit atları yerinden oynattım kazığı kavradım
kimse yerinde rahat değildi sildim kuşları
steril olmak için anadolulu oldum uçtum
inanmasanız da sildim kuşları
böylece yurda kimi soktumsa ona darbı mesel dedim
yukarda ne kaldıysa kaldı sonunda
inanmasanız da buna darbı mesel dedim

yeni dediğin buydu işte kimseye yenisin diyemediğin
bak gözlerim hâlâ eski miladında
bak bir yürüyüş tasarlayabilirim tartan pistlerde
bak en hızlı olabilirim en genç belki rekortmen
bak bunları denemediğim dediğim ne varsa
modern açılıma ait modern çalıma ait
modern bir asi varsa o ben değilim olmam
bu yurdun gözleri de kapalı şiir açabilir misin

lirik olanlar denedi yukarıyı şimdi saymıyorum
modern olanları saymıyorum onlar sayılmaz
yukarda yurda bakmasın herkes dadanmasın
yarıda olanlara bakıyorum deneyde kalmışlar
tamam söylemi takınmışlar belki yalamışlar
denemişler yanal ve tali kalmışlar ötekidenmişler
ödenmiş borçları kalmış denemeyenlerin
denemek kendinden menkul bir asistan olmanın adydı
hocalar denemez neyi denemez niçin denemez
asistan olmak bir süre öteki olmanın da adı

ömür boyu asistan kalmak peki
ben bunu rica etmiyorum
dadanlar dada sayılmasın
ben bunu da rica etmiyorum

sizin şiir tanrınız varmış pöh!

PÜR HUN

*Kestim kanım kıpkırmızı
Dedi batırlardan biri*

Kan peltesi – Ötemor
Asla kırmızı değil

Ezik böcek – Korkunç ezik – Bacaksız
Kanaradan bin tin tüter,
Ulamasız, ısınık,
Göçtüğü zeminsiz yurda

Burda ten
Acımasız bir kerpeten söküğü
Bine bölündüyse anda
İbik kanırtığı, gelincik azdırın fal
Güvezüstü, mey telvesi, çiğ bordo
Yülgüsüz yakutun balçık gömdüğü yerde
Fes püskülü, ay pası, gılafsız galibarda
Plaçkanın rengi bu, mor kubura çok yakın
Kansızın, kulaksızın, nar çiçeği boğmuşun
Timsah dişli cırnakla toy kurmuşun haresi
Sesi yitik mezbaha

Aç akbaba – Yomsuz yağma – Kanatsız
Asla kırmızı değil

Kap kara bir karanlık genişliyor siyahta
Dokuz kuzgun dumanda zifirle karışıyor
Kırk dokuz bin tuz çekmez dalga besliyor kına
Siklamende bin sümbül, güncökümünde kızıl
Görülmemiş çapulla karılmış katliamda
Yüzü silinmişlerin yarası hep arkada

Yavruağzında ağı, can dudakta sirayet
İhanet! İhanet! Yüz binlerce ihanet!

Katran talan – Ötekan
Asla kırmızı değil

*Sen bu şeker kertiği, bu ustura yırtığı
Bu ponçik batağına kan mı diyorsun,
Yapma!*

BEN BİR GÜZÜN ÇOCUĞUYDUM

ben bir güzün küçük çocuğuydum
aktım derelerden köpüksüz
üzüntümden kâğıt gemiler yüzdürdüm
şehzade cem'le yolculuk ettim

ben bir güzün çocuğuydum küçücük
ellerim dondu yazın terkinde
aşkımdan öttüm dağlarda
şehzade cem'e fedai oldum

ben o güzün nazlı çocuğuydum
pir sultan'a ibrik tuttum
yunus'a mendil oldum
şehzade cem'e şiir okudum

ben güz kadar soluk ve gücük kadar soğuk
bir yazmasıydım annemin
yüce sahip günbatımlarında
şehzade cem'in mendiliydim

güz benim öğretmenim
kanadım, denizim
böyle sürdüm atımı günbatımlarına

Ben babamın atıydım
Beklerdim mezarı taşını
şah ismail av yaparken
beklerdim ormanın kapısını
işte böyle derin bir güzden yaprak
kiremit ve tuğladan toprak
olmak varmış benim yazgımda

gökte koşan mavi atlar
gezer benim atlasımda
kâğıt bir gemiyle getirdim
cem sultan'ı tahta
kırıldı kılıçlar bembeyaz bir uzakta

üç deniz, dört nehir, beş göl, altı gökyüzü
yedi martı, sekiz keklük, dokuz üveyik
on ceylan, on bir karaca, on iki geyik
bir nuh'un gemisi bir atmaca
gezeriz güz denizlerinde

bir yel değirmeni açar rüzgârda
bir martı, bir kule
bir gökyüzü damlar ruhumdan
bir su bekler güz çimenlerinin kapısında
ben o güzün oğluyum
görünürüm her eylülün denizinde

‘ŞİİRDEN’ DERGİSİ NE YAPMAYA ÇALIŞIYOR YA DA ‘GÜNÜMÜZ GENÇ ŞİİRİNİN DURUMU’ ÜZERİNE İTİRAZLAR

Gökhan ARSLAN

Edebiyatçıların, hele ki şairlerin vazgeçilmez hastalığıdır; üstelik bir de zamanında kıyısından köşesinden dergi çıkarma serüvenine bulaştıysanız, bu hastalık hiçbir zaman bırakmaz yakanızı. Dergi çıkarmak, edebiyat dünyasına bir şekilde dahil olmaya çalışmak arzusu, sürekli dürtükler şairi. Dürtüklemekle de kalmaz; kurcalar, deşer, kanatır... Türkçe edebiyat bu açıdan bakıldığında oldukça zengin bir alan. Birbiri arkasına kapanan dergilerin yasını daha tam tutmadan ardı ardına yeni dergiler giriyor şiir ortamına. İyi de oluyor açıkçası. Kapanan her dergi nasıl ki bir boşluk, bir ölüm duygusu yaratırsa derginin takipçileri arasında; yeni çıkan her dergi de bir doğum, bir tebessüm yaratıyor. Bu doğumun da dergiyi çıkaranlarda yoğun bir sancı yaşattığı herkesin bildiği bir gerçek. Yakın zamanda kapanan *Heves* dergisinin yarattığı boşluğu tam olarak anlayamadan, yeni çıkan dergiler az da olsa o boşluk duygusunu kapatıyor işte.

Bu dergilerden biri de ilk sayısını Eylül 2010’da çıkaran *Şiirden* dergisi. Şair Metin Cengiz’in genel yayın yönetmenliğinde, Yavuz Özdem, ve Celâl Soycan gibi yıllarını şiire vermiş şairlerle; Kenan Yücel, Volkan Hacıoğlu ve Müesser Yeniay gibi genç kalemler tarafından yayıma hazırlanan dergi, Diagraf/Şiirden Yayıncılık etiketini taşıyor. Her şeyden önce, derginin mizanpajından ve dilbilgisine, yazım kurallarına gösterdiği özenden dolayı dergiyi çıkaran ekibe teşekkür edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dilerim, mevcut diğer dergiler de aynı özeni gösterme konusunda kararlı davranırlar. Fakat ilk sayısını çıkaran *Şiirden*’in bu olumlu özellikleri ne yazık ki sadece bu kadarla sınırlı. Dergi ilk bakışta, bariz biçimde bir ‘kadro’ dergisi hissi veriyor. Dergide imzası bulunan 16 isimden 9’u, daha önceden *Şiirden* Yayıncılık’tan kitap çıkarmış kişiler. Bu isimler de Metin Cengiz, Celâl Soycan, Kenan Yücel, Yusuf Alper, Müesser Yeniay, Volkan Hacıoğlu (Yayın kurulunda olduğu için – Bu arada nihayet Emerson dışında bir çevirisini okuma olanağı bulduk) ve Ersan Erçelik’ten oluşuyor. Metin Cengiz iki yazısı, Yusuf Alper iki şiiri, Müesser Yeniay bir söyleşisi ve üç şiiri, Celâl Soycan bir yazısı ve üç bölümden oluşan bir şiiri, Volkan Hacıoğlu bir şiiri ve iki çevirisi, Ersan Erçelik iki şiiriyle yer alıyorlar dergide. Asıl garip olan ise, Müesser Yeniay’ın “Bir Gün Göğü Üzerimden Kaldırdım Toprak Çıplaktı” isimli şiirinin iki ayrı sayfaya yan yana basılması. Sanırım yayın kurulu şiiri çok sevmiş olacak ki, arka kapağın iç sayfasını ‘kendilerinden’ olmayan bir şairle süsleme gereği duymamışlar.

Aslında bu durum normal görünebilir. İzlenirlik açısından daha önde olan *Kitap-lık*, *Varlık*, *Yasakmeyve* ve *Sözcükler* gibi dergilerle, daha sınırlı dağıtım olanağı bulan *Mühür* ve *Hayal* gibi dergiler yıllardır aynı ‘kadrocu’ tutumu devam ettiriyorlar zaten. Sanırım, asıl problem adı geçen dergilerin aynı zamanda birer ‘yayınevi’ olmasından kaynaklanıyor. Yani iş dönüp dolaşık reklama ve pazarlama ilkelerine dayanıyor. Dergiler kendi bünyesinde kitap

çıkaran şairleri/yazarları, bazen verdikleri ürünün niteliğine bakmadan, sırf yönlendirme amacıyla ön plana alabiliyorlar. İş bu noktada ‘körler sağırılar birbirini ağırlar’ mantığına dönüşmekten kurtulamıyor. Ne yazık ki, *Şiirden* dergisinin de içinde bulunduğu durum bana göre bundan ibaret. Özellikle belirtmek isterim ki, derginin içeriğine söyleyecek herhangi bir sözüm yok; yani burada dergide yayımlanan ürünlerin niteliğini tartışmak gibi bir amaç gütmüyorum. İtiraz ettiğim nokta derginin mantığı, yani dergicilik anlayışı. Dergide Haydar Ergülen, Mustafa Köz, Gültekin Emre, A. Adnan Azar, Erol Özyiğit ve İsmail Mert Başat gibi kalemlerin olması da hafifletmiyor bu anlayışı. Bu isimler zaten aşağı yukarı her derginin bünyesinde yer vermek isteyeceği isimler.

Yukarıda da belirttiğim gibi, *Şiirden* dergisinin takındığı bu ‘kadrocu’ tutuma bir dergi okuyucusu olarak itirazım var. Fakat sonuçta bu dergi editörünün ve yayın kurulunun bir tercihidir. ‘Biz sadece kendi sesimizi duyurmak ve kendi şairlerimizi ön planda tutmak için bu dergiyi çıkartıyoruz’ derlerse, söyleyecek hiçbir sözüm olmaz. Neticede edebiyatımız bu söylemin arkasına sığınan ve kendini tatmin etmek için yayınına devam eden bir sürü dergiyle dolu. Fakat tüm bunların ötesinde, benim *Şiirden* dergisine itiraz etmemim farklı bir boyutu daha var. O da derginin genel yayın yönetmeni Metin Cengiz’in “Günümüz Genç Şiirinin Durumu” başlıklı yazısı. Cengiz, yazının hemen başlangıcında kurduğu, “...siyasal aktörler bir türlü bir araya gelip yapılacak olanın üzerinde anlaşamıyor. Bir ayak oyunu, arkadan kuşatıp puan alma kurnazlığıdır siyasal alanı kuşatmış bulunuyor.” cümleleriyle aslında bir anlamda günümüz şiirine ve şairlerine dair de bir genellemede bulunuyor. Ve ne yazık ki bu genellenmenin başına da ‘genç şair’i oturtuyor. Açıkçası Metin Cengiz’in genç şaire neden bu kadar mesafeli durduğunu anlayabilmiş değilim. Üstelik onun bir zamanlar *Yasakmeyve* dergisindeki ‘vaat edilmiş sayfalar’da genç şairleri değerlendirdiğini düşündükçe (ben de bir zamanlar o ‘vaat edilmiş sayfalar’da bulunmuştum.) şaşkınlığım daha çok artıyor. ‘Şairin genci yaşlısı mı olur’ gibi klasik bir söyleme yaslanmayacağım elbette. Fakat Cengiz’in genç şairleri ‘deneysel’ (deneysel şiir, görsel şiir, somut şiir, neo epik şiir, sesli şiir, optik şiir, vs gibi türlerle uğraşanları kastediyorum) ve ‘imgeci’ olarak ikiye ayırmasının en başta şiire bir haksızlık olduğunu düşünüyorum. Bu kadar basit midir şiiri sınıflandırmak? Şiirin bir sınıflandırmaya ihtiyacı var mıdır? Ya da başka bir ifadeyle söylemem gerekirse, bu tür şiirlerle uğraşanlar hiç mi iyi ürün koyamazlar ortaya? Aslında sorular uzatılabilir, hatta uzatılmalıdır da. Ayrıca deneysel/görsel ve imgeci şiire karşı olan tavrı da anlayamıyorum. Oturup incelesem, eminim ki Metin Cengiz’in şiirlerinde de bir sürü imge bulabilirim, onun iyi şair diye adını andığı diğer isimlerde de. Bence, bir şiirde imge yoksa asıl o zaman problem var demektir. Yoksa imgeyi şiirden kapı dışarı etmek, Divan edebiyatından bugüne kadar devam eden bir geleneği de yok saymak demektir. “Sonsuzluk Çiseler Büyük Sularda”... Sonsuzluğun büyük sularda çiselenmesi bile başlı başına bir imge değil midir?

Kuşkusuz ‘imge salatası’ şeklinde yazılan şiirlere ben de ısınamıyorum. Fakat imgeyi baştan reddetmenin, imgeci şairleri yadsımanın doğru bir yol olduğunu düşünmüyorum. Metin Cengiz, Selami Karabulut’ın *Yarım Kalan* isimli kitabına yazdığı önsözden beri bu tutumunu gittikçe genelleştiriyor ve ağırlaştırıyor. Belli bir noktadan sonra bu imge karşıtı durum öyle bir hal alıyor ki; Cengiz, İslam’ın

KIŞ GÜNEŞİ

güneşi bekliyoruz, dedi
çatıdan sarkan buz sarkıtının
içinden kırılğan bir ses

insan da su gibi
yoğun kalabalıktan akar
döner aslına
ama, bir farkla
buz güneşi bekler
insan gölgeyi...

yine de korkutuyor beni
ısınmak için birbirine sokulmuş
bu saydam damlalar
tepemdeki hançerler...

uzun sürecekmış kış
sığınacak saçak altı kalmadı
dağıldı az önceki kalabalık
yaşar mıyım biraz daha
içimdeki zenginliği
kanatları gölge veren
bir iyilik meleği
bulur muyum

kış güneşi! kış güneşi!
doldur pilini kalbimin

Sinop, Eylül 2010

siyasallaşması ve İslami dalganın yükselişi, halihazırda devam eden siyasi operasyonlar ve bireyin içinde bulunduğu depolitizasyon sürecinden bahsederek, sanki bunlara bulaşmayan ve siyasi bir bilinç taşımayan şairlerin imgeye yaslandığını ve şiirlerde bu bilincin eksik olduğunu vurguluyor. İşte tam bu noktada şunu sormak gerekiyor; imgeye yaslanan şairler sadece gençler midir, Metin Cengiz'in biraz da dönüp kendi kuşağına bakması daha anlamlı olmaz mı?

Metin Cengiz'in yüklendiği diğer kesimse bugünlerde adından hayli bahsettiren görsel ve deneysel şairler. Ben iki şiiri de yazmıyorum. Daha doğrusu yazdıklarımın arasında bu anlayışa kayan şeyler varsa bile, bütünüyle kendimi bu türlere yakın görmüyorum. Fakat bu, benim onları yadsımam anlamına gelmiyor. Evet, Türk şiirinde bunlar da var, hatta olması da gerekiyor. Ben, her yeni arayışın Türk şiirine yeni kapılar açacağını düşünüyorum. Metin Cengiz ve onun gibi düşünenler, "bunlar zaten denendi" diyebilirler. Olabilir, bunda şaşırarak bir şey yok ki. Sonuç itibarı ile Metin Cengiz'in yazdığı şiir de daha önceden denendi, Hüseyin Peker'in yazdığı da, Fergun Özelli'nin yazdığı da, benim yazdığım da. Hem bir defa daha denemekten, denenmiş yeni bir şeyler katmaktan ne çıkar? Bu şiire zarardan çok fayda getirir. İlla ki Samuel Beckett'in ağızlarında sakız olan sözünü mü hatırlatmak gerekiyor? Üstelik ben, Cengiz'in belirttiğinin aksine bu tür şiirlerin dilden koptuğunu filan da düşünmüyorum. Yoksa Metin Cengiz onların yazdığı dili Türkçenin dışında bir dil olarak mı görüyor? O halde Türkçeye yeni sözcükler kazandıran Necatigil'i, Birseli, Eloğlu'nu, Dağlarca'yı, Anday'ı ne yapacağız? Bütün bunların dışında Metin Cengiz'in unuttuğu bir şey var. Cengiz, her ne kadar bu denemeleri *Heves*, *Ücra* ve *Zinhar* gibi dergilerle sınırlı tutsa da, saydığı isimler *Kitaplık*, *Varlık* ve *Yasakmeyve* gibi Cengiz'in şiir yayınladığı dergilerde de yazıyorlar. Hatta Cengiz'in jüri üyesi olduğu yarışmalarda ödül bile alıyorlar. Metin Cengiz, deneysel/görsel şiire yüklenirken ve onu suçlarken, bir sürü isim sayarak sözde onları dışarıda tutuyor. Bülent Keçeli, Murat Üstübal, Serkan Işın, Ali Özgür Özkarcı, Ömer Şişman, Mehmet Özbek, Aslı Serin, Efe Murat... Eeeee, başka kim kaldı? Görsel/deneysel şiir denince zaten akla ilk bu isimler ve onların çıkardığı dergiler gelmiyor mu? Yoksa bu, şu demek mi oluyor; 'ben tüm bunlara karşıyım; ama sizi farklı bir yere koyuyorum.' Bana göre bu 'ne şiş yansın, ne kebab'tan başka bir şey değildir.

Metin Cengiz'in yazısında rahatsızlığını belirttiği bir nokta da 'manifestolu şairler.' Özür dilerim ama ben 'Yenibütüncü Şiir'de Metin Cengiz'in de imzası var sanıyordum. Üstelik Cengiz'in manifestosu olan şairlerin kitaplarını da bastığını düşünüyordum. Sanırım yanlışım ya da Türk şiirini yeterince iyi takip edememişim. Manifestolu şair olmanın ne zararı var, bunu da çözebilmiş değilim. Keşke bütün şairler yazdıkları şiirleri bir manifesto ile açıklayabilseler, poetikalarını oluşturup onu bir manifesto ile destekleyebilseler. Bunun kime, ne zararı var? Bu durum bana göre şiire itibar kaybettirmek yerine, tam tersi bir şekilde saygınlık kazandırır. En azından 'imgeci şair'in neden imgeye yaslandığını, 'deneysel şair'in niye bu kaynağı yeğlediğini de anlamış oluruz böylelikle. Hem Metin Cengiz de 'Yenibütüncü Şiir Manifestosu'nun altına imza atarak, derdini anlatma, rahatsızlığını dile getirme niyetinde değil miydi? O zaman bırakalım, her şair kendi poetikasını açıklayacak bir manifesto yayımlasın da, hangisinin zamanla

ortadan kaybolup gideceğini, hangi şairin daha sonradan kendi manifestosuna sırtını döneceğini görelim.

Sayın Cengiz'in ve yayın yönetmenliğini yaptığı *Şiirden* dergisinin elbette bunları söyleme lüksü vardır. Sonuçta tüm bunlar Cengiz'in ve derginin sahip olduğu ve paylaşma gereği duyduğu düşüncelerdir. Bu özgürlüğe kimsenin eleştiri dışında getireceği bir yorum olamaz. Genç Türk şiirinde kendi kendinize bir kutuplaşma da yaratabilirsiniz, şairleri 'imgeci' ve 'deneysel' olarak da sınıflandırabilirsiniz. Fakat tüm bunları yaparken genç ve iyi şair olarak saydığınız 23 ismin yarısı, çıkarmakta olduğunuz derginin yayın kurulundan ve derginin bağlı olduğu yayınevi şairlerinden oluşuyorsa, işte o zaman sorun var demektir. Hem Metin Cengiz'de, hem de Türk şiirinde. Üstelik saydığı isimlerin çoğunun iyi ürünler vermesine rağmen.

Yoksa Metin Cengiz tüm bu söyledikleriyle, genç Türk şiirini kendisinin, dergisinin ve yayınevinin mi yönlendirdiğini söylemeye çalışıyor?

Tüm bunlar bir yana, birbiri ardına dergiler kapanıp dururken, yapılacak en güzel şey, yepyeni bir dergiye, *Şiirden* dergisine 'hoş geldin' demek!

Ece ÜRKMEZ

KIŞ UYKUSU

1.
Soluğu senden alıp bir başkasında
kaybetmek! Dünya varmış, ne güzel
yaralı kalbim, taşların uğuru

Evet unutulmuştu hava lanet okur bazen
satırbaşlarına koştum. Değişebilir anlam

2.
Tatlı vaatler nedense mızıkayla çalınan
bütün şarkılardan korktum
koştum acı-ini'ne. Sıcak!
seni kış uykusundan indirdim
kanlı bir post şiiri
kış
uykusundan
indirdim

3.
Gözlerinde barışı bulan
ilk kadın benim

4.
Evet unutulmuştu ateşe duran
suyu çizen dala çaput bağlayan
dileğe koştum

5.
Uğurun sayılıırım
yedi göbek
incilerden dökülen

Can SEMERCİOĞLU

ZİNCİRLERİNDEN ÇALINAN ELLER

Yaralandı ellerimiz
ya dökerken gözyaşlarımızı makine başlarında
ya savaşırken gökyüzüyle
ya da sarılırken birbirimize.

Bir damla tanrı yok yaramızı temizleyecek.
kanla yıkıyoruz yaralarımızı
ve tozla, dumanla soluk alıyoruz.

Akbabalar mermi kusuyor duvarlarımıza
bir tek ellerimiz delik deşik.

Göğsümüz çırpınıyor kafesinde
kanlı kanatlarıyla işkencenin gövdesine doğru.
Mezarında bir martı çırpınıyor
zapt etmek için deniz'leri.
Çırpınıyor ayaklarımızın altında imge
başımız yukarı kalkıyor yağlı urganda.

Bir tek ellerimiz sağ,
yumruğumuz dizlerimizi değil
zincirlerimizi dövüyor!

Acem ÖZLER

DEĞİL

yalnız değil, ıssız
kahır değil, iç keder

ne oda, ne sokak, balkon
balkon vefadır, sokak cefa

yemin değil, beddua
gitmek değil, dönmek zor

ne dün, ne bugün, ertesi gün
budur bizi alıkoyan bir yoldan

varsa cefada hep vefa
yoktur aşta bir son defa

ne ter, ne arzu
ten ile aşk verir huzru

sitem değil, suskunluk
gece değil, uykusuzluk
kahve değil, kokusu sokaklarda

ne yaşamak, ne hatırlamak
bir ertesi gün mahmurluğu tadı

zaman değil, vakit
bugün yaşandı bitti çoktan
bir ertesi gün hüznü
kalan bize tek nakit

Haziran '10

Mehmet ÖZTÜRK

KELEBEKLER GECE VE BEN

Gecenin rahminde ay
Yıldızlara ateşler serpiyor
Susuşlar umuda eklenmiş
Dağlar yanık gül kokusu

Gecenin rahminde dolanıyor ay
Bir bulut düşüme takılıyor
Ellerimle çiziyorum ufku
Ellerim gün kızılı

Yanan sulara yakamozlar
Ranzam kocamış ihtiyar
Yorulmuş beni taşımaktan

Ilık bir yaz göğünde
Kan damlıyor papatyalara

Gecenin rahminden gündüzü arzuluyor ay
Cebimde
Yanık buğday kokusu
Yüreğimde suların ışıltısı
Soluğum
Günün takvim yaprağı
Kelebek
Kanatlarına adımı yazıyorum.

İbrahim OLUKLU

AĞIRLIĞINIZCA ACI SİZE

Buradan bakışlarını eğerek
Geçişine çıkılır sokağın
Vedalaşmaların saçlarını okşamadan gitmelere
Boyun büküşünden elim sende çiçeğinin
Konuşmalarımızın kırılmış yerlerinden
Ormanımızın uğuldayan kederine

Kendi suyunu kaynatamayan ne çok ateş
İçtenliğin taşrası ne çok söz

Oy hesaplarının şaşırılmışlığı
Şirketlerinize yoğun emek yoksulluğumuzda
Geçen yılın düş seçkisi
Dolmuşlardan taşan şarkılardan
Kolonyalı hırslımızda merdiven altı diziler
Kelebirden alınmış bir derginin geceye çakılmış kibriti
Resimle fotoğrafın aynı şeyler olmadığını
Öğrenemedik gitti diye üzülen adam

Ağırlığınızca acı size,
Yarın çekiliyor

Yılmaz BOZAN

İLGİSİZ ZEVK

Nar vermeyen nar ağacı
Üvey dille kederlenmek

Aforoz sözlüğe kan damlamış
Rüyalarım bile kendi sözünde değil
Kanama bozukluğu içinde
Tekmelenen coğrafik ideoloji
Müdahale miskini yapmış
Bahane bilincin hegemonya

Kabullenilmiş alışabilirlik
Tamir edilemeyen kardeşlik
Fark, dil farkıysa
Biyolojik düşmanım babam
Bilineni bilinmeyene ekleme çabası
Geri çağrılan kafatasçılık

Ameliyat edilmiş kimliğimin körlüğü
Duygusuzluğun kölesi bir tarih
Ayartılma terapisi
Açılımların kaçılımı
Teni rengine rengi diline borçlanan
Gafil avlanmış bir bebek
İki dilde kemirilen peydah

Suçun tanıklığına inanan
Ampirik nedensel zevk
Dilcilik...

Halim YAZICI

SEV DURMADAN

kalbimi uzatıyorum
ara sıra sev diye

ara sıra değil
durmadan sev

beklediğim
umduğumdan

kalbimi uzatıyorum
şarkılarımdan

çocukluğumdan
bilmediğimden

sakin sulardan
derinliklerden

kalbimi uzatıyorum
yeraltından yeniden

sıra aramadan
sev durmadan

diyorum sana
çiçeklerim solmadan.

Mehmet ERİKLİ

GÜZÜN KOYNU

İlk rüzgârları eridi pabuçlarımızın...
Bizi tatlı suların serin derinliklerine
Yabancılaştırın güz ve yağmurun iliklerine
Tutunmamızı emreden o gizemli sessizlik
Ki şimdi hiçbir eşyayı umursamaz bir hoyratlıkla
Üzerindeki vişne lekeli ceketini asar zeytin ağacına
Nereden geldiği bilinmez bir sarsıntıyla bulanır gövdesi
Bütün ağaçların ve göz gözü görmez bir karmaşada
Diğer ağaçların yitirilmiş bütün umutlarını
Ceketini taşımakla mükellef zeytin dalları
Ki bu yüzden düşmez tek bir yaprağı
Güzün o serin koynuna!

Emre ÇAKIR

SULU YANGIN

bir yangının içinde gibiydim
biraz içerisinde, biraz yanar gibiydim
suya susamış, alevlerin arasında idim
ve sen geldin
su gibiydin
suyun karşısında susuz bıraktın
gittin...

ŞİİR SEÇME VE YAYIMLA(T)MA YOLLARI

Kemal GÜNDÜZALP

Ne demiştik önceki yazıda? Şiir yazmanın çeşitli yol ve yöntemleri vardır ve her ozan kendince bildiği yollardan giderek şiirini oluşturur. Gerçi başlangıçta şu ya da bu ölçüde bir öykünme olabilir. Genç ozan adayı (henüz ozan sayılmaz) belki de en çok beğendiği, şiirlerini sevdiği, hatta bir parça özendiği ozandan etkilenerek ona benzeyen bir biçimi seçebilir. Bundan hiç korkulmamalıdır. Bugün bazı “genç şairler”in etkilenmemek için fazla okumadığını duymak irkilticidir çünkü. Şiir yazma yolunda direnen her ozan adayı, kendi yolunu buldukça başlangıçtaki ustasına öykünmekten vazgeçer. Başka deyişle kendi dilini, yöntemini, belki daha sonra biçimini geliştirdikçe ozan olur ve artık kimseye öykünme gereksinimi de duymaz.

Şiirinizi yazdınız, belki önce sevdiklerinize, arkadaşlarınıza okursunuz. Genellikle beğenildiğini duymak yazmaya daha çok özendirir. Ancak ne var ki bu “beğeni” düzeyi çoğu kez yanıltıcıdır. Ozan adayını çoğaltmaya ve hiç ayımsamadan kendini yinelemesine yol açabilir. Bu da erkenden “oldum” sonucuna götürür şiir yazanı. O yüzden daha uzak ve olabildiğince şiirden anlayan, daha doğrusu şiirle içli dışlı birilerinin okumasında yarar vardır. Bu bazen bir öğretmen, bazen de şiirle ilgilenen, varsa şiir de yazan bir ağabey-abla olabilir. Kuşkusuz “taşra”da bazen böyle birisini bulmak bile zordur. O yüzden daha başlangıçta bir eşitsizlik söz konusudur. Büyük, daha doğrusu anakentlerdeki gençler bu açıdan daha şanslı sayılırlar. Buradan çıkarılabilecek en iyi sonuç, olası eleştirilerden kaçınmadan, belki de o “büyük”ün yol göstericiliğinde yazının nabızı da denilen dergilerde kendini sınamaktır. Bu aşamada kitap çıkarmak, buna yönelmek gidilecek yolların en olumsuzudur denebilir. Dergi, kim ne derse desin üçüncü gözdür. Hiç tanımadığımız bir kişi (editör ya da yayın yönetmeni) gönderdiğiniz şiirle ilgili bir şeyler söylese ne iyi, ama çoğu kez ses bile gelmeyebilir. Şimdilerde daha iyi bir iletişimin yaşandığı söylenebilir. Benim söylediğim biraz daha eski zamanlara özgüdür. Klasik mektup ve posta yoluyla iletişimden söz ediyorum.

Dergilerde ustaların değerlendirdiği sayfalar genç ozan adayı için önemlidir. Genç ozan için dergi editörlerinin söyleyecekleri de eleştiri yerine geçebilir çoğu kez. Bazen hiçbir şey söylemeden de şiirleriniz yayımlanabilir. O coşku çok güzeldir ve yaşanmaya değer. O dergide, hele de kapağında adınızı görmek, yakınlarınıza, arkadaşlarınıza, varsa daha geniş çevrenize göstermek, tepkilerini duymak istersiniz. Burada da bir sorun var oysa: Bir ya da iki dergide birkaç şiirinizin yayımlanması dışarıdan bakıldığında hiçbir şeydir ve burun büyümesine yol açmamalıdır. Ancak önemlidir, aynı titizlikle ve yayımlanan öteki şiirleri, ondan önce de başladığınız okumalar içinde ustaları sıkı bir biçimde izleyerek sürdürülürse. Zaten ozan olmaya kararlıysanız bundan başka da iyi bir yol yoktur. Unutulması: Şiirinizin yayımlandığı dergiyi ülke nüfusuna göre, azınlığın da azınlığı sayıda insan okumuştur ve eğer olağanüstü dizeleriniz yoksa belki adınız anında belleklerden silinmiştir.

Şimdi burada duralım: Bu süreçte, diyelim şiirlerinizden seçerek yayımlama girişiminin başlangıcında her şey bu

kadar yolunda ve güzel gitmeyebilir. Dergiler şiirlerinizi yayımlamaz, bazıları yanıt bile vermez. Herhangi bir değerlendirmeden yoksun kalabilirsiniz. Bu noktada kırılabilir, küsebilir, arkadaş çevrenizde “çok beğenilen” şiirlerinizin dikkate değer bile bulunmadığını düşünerek öfkeye bile kapılabilirsiniz. Dergilere yakınma dolu, sert mektuplar (ah, eskidendi o, ileti demem gerekiyor) bile yazabilirsiniz. Bu eylemleriniz, genellikle hiçbir şeyi değiştirmez. Hatta ısrarlı olursanız çoğu kez itici hale de gelebilirsiniz. Oysa yeniden şiir yazarak ve daha çok okuyarak, yine dergilere yollamanız daha anlamlı bir yol olacaktır. Bir yerine, birden fazla dergiye. Şimdi için dipnot sayılsın: İnternet ortamında şiirlerinizi rahatlıkla yayımlıyor olmanız, hatta orada bir “hayran” kitlesi oluşturmanız ciddiye alınacak bir şey değildir. İkincisi, nitelikli olmayan (iyileri olduğunu da belirterek) “taşra” dergilerinde şiirlerinizin yayımlanıyor olması da nesnel bir ölçüt olmayabilir.

Konuyu değiştirip, başa döneceğiz: İlk şiirlerimi 70’li yıllarda yayımlamaya başlamıştım. Çok fazla değildi. Ama bilindiği gibi bir darbe yedik 12 Eylül 1980 tarihinde. Henüz bütünüyle yüzleşip hesaplaşmadığımız tarihi bir yıkım oldu o gün. Neyse, yeri burası değil, yalnızca bir anımsatma olsun diye yazdım. Zorunlu bir geri çekilmeden sonra 1980’lerin ortasında yeniden görünmeye başladım dergilerde. Hiç de fena gitmiyordu şiir yayımlamam. Kitap yayımlama şansını bulamıyordum, bulacağım da yok gibiydi, ama iyi dergilerde, iyi editörlerin seçtiği şiirlerim yayımlanıyordu artık. Özellikle *Adam Sanat* ve *Hürriyet Gösteri*, *Yeni Düşün* vb. dergilerdeki şiirlerim dikkati çekmişti. Örneğin Mehmet H. Doğan gibi bir yazar bile bunu yazmıştı bir yazısının içinde. O dönemde şimdilerde bazıları “ünlü” olan kimi ozan arkadaşlarımız buralarda nasıl şiir yayımladığımızı bile sormaya başlamıştı. Yalnızca direniyordum, hiçbir kişisel tanışıklığım ve özel ilişkim yoktu. Hatta “sermaye” (holding) dergilerinde şiir ve arada yazı yayımladığım için bana soğuk bakan, “ilkesiz” bile diyen “solcu”-devrimci ozanlar da oldu! Şimdi garip gelebilir, ancak bu da yaşanmıştır... Öyle şeyler oldu ki, özellikle yazılarımdaki sol söylemli “eleştirel dil”den dolayı sevimsizleştiğimi duyumsar gibi oldum ve birden yukarıda anılan dergiler de içinde olmak üzere hemen bütün “büyük” dergiler kapandı yüzüme! Açıkçası zorunlu olarak ve istemeyerek yeniden çekilmek durumunda kaldım. Yaklaşık olarak 90’lı yılların ortasına denk gelir bu sürgün dönemim. Dergilerden kovulunca bir de kendimi “taşra”ya sürmüştüm çünkü. İkinci bir ara olmuştu bu da benim için. Yine de ve her şeye “rağmen” biriktiriyordum kendimi. Çünkü *birikim*’in işe yarayabileceğini biliyordum. Toplumcuydum ve gerçekçi şiirler yazabilmek için birikime, yeryüzü insanlık kültürünün o büyük kalıtına yaslanmak istiyordum. Bunun varolanı değiştirip dönüştürmek için iyi bir yol olacağını düşünüyordum.

Diyesim, 2000’lerin başında bir daha dönmemesine şiir ve yazı yayımlamaya başladığımda, özellikle de “kitapsız” (bir kitabı zar zor yayımlamıştım 1992 yılında) birisi olduğum için eski kuşakların (kendi kuşağım da içinde olmak üzere) ama en çok da bir bölümü editör de olan genç insanların “bu da nereden çıktı?”, “kim bu yahu?” gibi tutumlarıyla karşılaştım. Biraz yadırganmıştım, ama direnecektim, bu kez kararlıydım. Kolay değil elbette dışarıdan “merkez”i zorlamak, ama başka “çare” de yoktu ne yazık ki. İşte tam da o günlerde “editörler diktatör mü?” başlıklı bir yazı yazıp, elbette editörlerin de okuyacağı bir iki dergiye gönderdim. Birisi yayımlayacak gibi oldu, ama

sonunda kaldı. Sonuç, evet, editörler bazen bu yola başvuruyorlar, ama en iyi editörler bir erkin başında olduğu için “diktatörlük” hevesine kapılanlar değil, gerçek bir yol gösterici olanlardır.

Şimdi geçmişe dönük bir iki örnek vermek istiyorum: Gençliğimde de dergilere hiç tek şiir göndermedim. Şimdi bazen yolluyorum. Editörlerin de bir seçme şansı olsun ve kuşkusuz benim şiirim de boşa gitmesin diye. Yani en azından o değilse, öteki yayımlanabilir belki diyerek. Memet Fuat, yüz yüze tanışmadığım bir insan oldu. Ancak çok içtenlikli ve incelikli olduğunu kısa yazışmalardan biliyorum. Gönderdiğim şiirlerden birisini seçer (bu genellikle benim ilk sırada düşündüğüm şiir olmazdı) ve şöyle bir not yazdı: “Öteki şiirlerinizi başka dergilerde değerlendirebilirsiniz.” (Memet Fuat “diğer” sözcüğünü kullanmazdı bilebildiğim kadarıyla!) Kızardım içimden, ama bir süre sonra, özellikle bir sözcük için beni Turgay Fişekçi aracılığıyla telefonla arattığında, bunun onun seçimi olduğunu düşünerek, seçmediği şiirlerimi başka bir dergiye (diyelim *Gösteri*'ye) yollardım ve yayımlanırdı. Bazen tersini denerdim, yine olumlu sonuç alırdım. O zaman şöyle düşündüm. Her editörün/yayın yönetmeninin beğenisi farklıydı, bu durum onun seçmediği şiirin mutlaka “kötü” olduğu anlamına gelmezdi.

Bir başka örnek: Fergun Özelli'nin şiirini başlangıcından beri beğenirim. Birbirine çok benzer şiirler yazmadığımızı da düşünürüm. Onun şiirimi sevip sevmediğini bilemem. *Sanat Olayı*'na gönderdiğim şiirlerim beğenilmemişti. Aynı dönemde o da göndermiş olmalı ki, Fergun Özelli'ninkiler yayımlanmıştı yanılmıyorsam. Bir başka dergide (*Broy*'da) Özdemir İnce “gençler”in şiirlerini değerlendiriyordu; yine aynı zamanda göndermişiz demek ki, buradaysa benimki seçilmiş, ama Fergun Özelli'nin yazdıkları beğenilmemişti. Yıllar sonra bunu Fergun Özelli'ye de anlattım: Sorun şiirlerimizin iyi ya da kötü oluşundan çok, o dergideki seçici ya da değerlendiricinin görüşüydü. Kuşkusuz o usta seçiciler kendilerine, beğenilerine, şiircelerine (poetikalarına) uygun şiiri seçiyorlardı. Bu çok önemli bir sonuçtu benim açımdan.

Bu örnekler dışında genel olarak şunları da söyleyebilirim artık: Şiir anlayışları da dönemseldir. Bir dönem çok “revaç”ta olan toplumcu gerçekçi şiir, bugünlerde pek önemsenmiyor. Hatta okumak bir yana, görmek istemeyenler bile var! Kendi bilecekleri şey. Onun yerine belki salt imgeci-sezgiyi bir şiir egemen olmaya başladı. Bu seçim estetik-poetik bir gerekçeye dayalı olabileceği gibi, görünmeyen yüzüyle siyasal-ideolojik de olabilir. Asıl olan bu değildir: Şiirinizin sanatsal/yazınsal erk'e karşın evrensel düzeyde insansal (bireysel ya da toplumsal) olmasıdır önemli olan. Seçkinci, kapalı, salt imgeci, deneysel ya da salt yenilikçi olması ikincil bir seçimdir. Ayrıca toplumcu ve gerçekçi bir şiir yazmanız, bunun iyi şiir olduğu sonucuna yol açmaz. Ancak editörlerin de kişisel beğenileri dışında, bir şiir anlayışları var. Bu anlayış salt poetik olmayabilir, siyasal bir arka planı da olacaktır kuşkusuz. Dolayısıyla sizin gönderdiğiniz şiirin seçimi de bu “anlayış” doğrultusunda olacaktır. Bu anlayış her zaman sizinkiyle örtüşmeyebilir. Ayrıca saltık anlamda doğru da olmayabilir. Dergi seçerken elbette bunlar da dikkate alınmalıdır. Çünkü bazı dergiler şiirinizi hiç yayımlamayabilir. Bu mutlaka şiirinizin kötü olduğu sonucunu yaratmamalıdır. Dergi seçiminiz hatalı olabilir. Çünkü sonuçta her dönemin bir egemen yazın ve elbette şiir

ATİNA

Bay A.'nın rüyası yok, uykusu var.
Olsaydı eğer, bir romansın peşinden
devrildiği söylenen, ama çok eskiden
gölgesi, kıskanç nar çiçeklerinin aşağıda
olduğuna yemin ettiği limana düşen,
bir Rosa ağacı varmış, diye başlardı.
Bu da Gotik bir masal olurdu ya!
Ondan geriye anlaşılmaz bir kitap,
bir de şu basit Roma duası kaldı:

Beynindeki korkuluğa düşlerini bağlasın,
şafağı söken tanrılar dilini de koparsın.

anlayışı vardır. Dönemin dışında kalmış ve zamanın tinini yeterince yakalayamamışsanız dışlanma olasılığı vardır.

Sonuç olarak şunu diyebilirim: Şiir yazmanın çeşitli ya da birden fazla yol ve yöntemi olduğu gibi, yazdığınız şiir'i seçme, yayımla(t)ma ya da seçtirme yolları da başka başkadır. Buna karar verecek olan da önce sizsiniz. Ancak egemen yazın/şiir anlayışı çoğu kez sizi kendine benzetebilir. Bu bazen kaçınılmazdır. Önemli olan, buna karşın kişisel bir şiirinizin olmasıdır. Bazı durumlarda ortak bir dil oluşabilir, ama asıl olan kendi dilinizi oluşturmanız, bireysel bir tutum alabilmenizdir. Her birey toplumsal bir varlık olduğuna göre, bu gerçekliğin ışığında gerisi siyasal-ideolojik anlayışınıza koşut olarak estetik-poetik bir biçimlenme yaratacaktır. Her zaman bilincinde olarak, buna karşın kendiliğinden ve doğallıkla, yazılacak evrensel değerdeki bir şiir yerini bulacaktır. Pek kolay olmasa da.

Geçerken “genç ozanlar” için şunu da belirtmekte yarar var: Dergiler dışında çok kesin ilke ve kurullarla kendinizi bağlamamışsanız, dosyalarınızı yarışma ve ödüllere de göndererek, bütün öznal yanlarına karşın, başka bir yoldan sınama şansını da yaratabilirsiniz. Kuşkusuz oradaki seçici kurul katıldığımız anda bir “yetke” konumundadır ve sonuçlarına katlanmak durumundasınız. O yüzden en başında, buna göre karar vermek zorundasınız. Çünkü her üyenin kendince bir şiir anlayışı vardır ve sonuçta kendi şiir anlayışı dışında bir seçim yapacaktır. Ancak her zaman olmasa da, bazen nesnel, kabul edilebilir yargılarla olumlu sonuçlar da çıkabilir ortaya. Belki bu aşamadan sonra, olası bir başarıyı da hesaba katarak kitap yayımlamak daha uygun bir zamanlama olur diye imliyorum.

Birkaç aydır deneyim ağırlıklı, “hafif” yazılarla, daha çok genç ozanlara yönelik bir şeyler anlatmaya çalıştım. Kimsenin buna gereksinimi var mı, kendince paylaştığı yanlar oldu mu bilemiyorum, ama belki arada bir dönerim, yine de çok uzatmayacağım bu konuyu. Birincisi, şu ana kadar herhangi bir geri bildirim ya da eğitimcilerin deyişle “dönüt” almadım. Bakarsınız sıkıcı olur bu denemeler. Şimdilik kesiyorum. İkincisi, deneyim aktaracak kadar çok yaşlanmadım. Henüz şiiri bırakacak, şiirden “emekli” olacak yaşta değilim! Bu da son zamanlarda yazılanlar bağlamında bir iletidir! Anlayana...

POETİKA / POLEMİKA

Cihan OĞUZ

Sonbahar, Şiir, Aşk, Hazan...

• Demek eskilerin gerçekten de bir *bildiği* varmış. Sonbahar ayrılık mevsimiymiş. Bunu öğrenmek bazen insanın on yıllarını alıyor, bazen tek bir saniyesini. O yumruğun şiirini yazmak kolay -tabii gelin bir de *yiylene* sorun! Ama hazmetmek? Çok mümkün görünmüyor. Şuna kani oldum ki, aşk hayatın en büyük kumarıymış. Yazı veya tura. Bir tarafta sevinç, mutluluk, coşku. Diğerinde karanlık bir boşluk. Ortası yok.

Öyle bir kumar ki, en küçük bir hatada değer atfettiğiniz ne varsa bir anda tuzla buz olabiliyor. Sonra siz o kırılmanın şiirini yazıyorsunuz içiniz kanayarak; işin garibi muhatabı da beğenerek okuyor.

Tüm bunlar acı bir gerçek mi, yoksa hayatın olağan akışı mı, anlayabilmiş değilim. Kurgulanmış bir ömürler silsilesinde savrulup gitmenin telaşındayız sanki. Gidişatı dizginleyemiyoruz. Üzerinde caka sattığımız kısrağın çok vahşi çünkü.

İster beğenin, ister beğenmeyin, o kısrağın adı aşk.

Dergiler...

• *Şiirden* dergisi Eylül-Ekim 2010 tarihli ilk sayısı ile edebiyat dünyamıza katıldı. Derginin Genel Yayın Yönetmeni Metin Cengiz. O da bu yıl "Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü"nü alarak -Yaşar Miraç'ın deyişiyle- *toptancı sürüsüne* katıldı. Oysa şiir üzerine teorik çözümlenmeleriyle, çabalarıyla sanki ödülün uzak gibi duruyordu. Demek benim durduğum yerden başka türlü görünüyor olup biten. Metin Cengiz'in son kitabının adı *Felsefe ve Şiir*. Yücel Kayıran da "Felsefi Şiir" kavramını ortaya atmıştı. O da ödüllü, malum. Felsefe gibi *üst bir dilden* söz edip de ödül gibi *avam* bir havuca uzanmak, olsa olsa acımasız bir fahişeye âşık olmaya benzer herhalde.

Midesi kaldırına bir diyeceğim yok.

Şiirden'de, Müesser Yeniay'ın "Bir gün göğü üzerimden kaldırdım toprak çıplaktı" şiirindeki final güzel: "yeni bir gemiye bindim / denize düşürdüğüm o dalgayı / da aldım yanıma".

Derginin mizanpajında -ilginçlik olsun diye herhalde- *bisler* var. Örneğin Özdemir İnce'nin "René Char'ın Bostanında Sabah Gezintileri" adlı şiirinin 13. sayfada yer alan bölümü olduğu gibi arka kapağa da konulmuş. Ona bir itirazım yok. Peki ama Müesser Yeniay'ın andığım şiirinin hemen yan sayfada da tekrarlanmasının ne anlamı var? Aynı dizeleri yan yana iki sayfada okumak çarpıcı değil, komik geliyor doğrusu.

Yine de, *Şiirden* dergisi, ortaya attığı tartışma konuları ve poetik sorunlara yönelik duyarlı yaklaşımıyla kendine has bir pencere açıyor.

"Sek şiir dergisi" olarak sunulan "...*muaf şiir*...", dört bağımsız yapraklı tasarımıyla orijinal bir seçki. Emre Varışlı'nın "Kör Anne" şiiri avangart dizelerle örülü:

"eski akşamların içinde biraz talih vardı
büyük maceralara atıldık ceplerimizde
uzun anahtarlar ve uzaya alışmak zordu

cinayetleriyle meşhur o büyük sirk geldi şehre
etraf gölgesiz adam ve bir miktar maymun doldu
eski akşamların içinde biraz cehennem vardı
ayakların suya ulaştığı geniş sırlardan
patlayan musiki patlayan mücadele patlayan efkar

baba adamların ağır masalarına yayılıyordu"

Yeni yazı dergisinin Eylül-Ekim 2010 tarihli 7. sayısında Bilal Çiftçi'nin "Sel Seferi" adlı şiiri, son aylarda okuduğum en mükemmel, en sarsıcı şiirlerden biri. Fonda Dersim var:

"bir çocuk munzurun suyuna işedi ve ehildi yaramıza
tuz

ve ırmaklar geçmenin nefsi ile boynumda gezinen bir el
illaki bir harf imamesi olacak boğazımıza dizilen
tespihin

hiç şüphe yok ahraz bir idamdan hangi oğul asılsa benim

(...)

evlad-ı kerbelayız veya iki kürek kemiğimin ortasında
ihanet

misal toprakta rezerv gibi iki karış derinde filizlenir hile
boşlukta sarkan ipin gerginliği bir ağırlıktır düşmez
sehpadan

yıllardır. infazımın erken kavisi de ölü oğlumun selefi
olsun

Mühür dergisinin Eylül-Ekim 2010 tarihli sayısında Gökben Derviş'in o etkileyici dizesi gözden kaçmaz: "bendim o, kaybedenlerin geride bıraktığı silahın utancı / dünyanın çıkan çivisini cebimde sakladım".

Esra Elönü "Babamın Adını Kim Koydu Dolaba" şiirinde geçmişle hesaplaşıyor. O dizelere şapka çıkarmamak mümkün mü:

"Vallahi ben söylemedim

Eve erken gelsen de bizi çok geç gördüğünü.

Ateş yakıp çevresinde döndüğünü güzel günlerimizin

Birimizin yaşını hatırlayıp

Diğerimizin neden genç kaldığını hesapladığını

Ve zeytinlerin üstüne ağlayarak

Kutsallaştırdığını lokmalarımızın...

Bunu söylemiş olabilirdim belki ölüsüyle
savaşmasaydın bu kızın."

Gediz dergisinin Yaz 2010 sayısında Olcay Özmen'in "Başka Dilde Seks" şiiri yine hınzırca dizeler barındırıyor. Özmen son dönemde "pervasız" müdahaleleriyle sıradan şeyleri sorguluyor. Bu şiirinde biraz da sentaksı zorlayarak içsel mırıldanmaları gürlütlü itiraza dönüştürüyor. O arada şiirin özgül yapısından biraz fire veriyor sanki:

"Ortadan yaşlı şairlere sorabilirsiniz elbette

'Şey, sizden 40 yaş küçük olan arkadaşımızın nişanlığına
Sarkarken neler hissediyorsunuz.

Mesela bunlar da şiirinize dâhil mi?"

Ya da kendinden menkul emekli paşalarımızın siraset

Ettiği canlı yayınlarda sorulsa

'Pimi bitmiş bir imgeyle

Pili çekilmiş nöbette bekletilmiş dizeler

Arasındaki 7 fark nedir sayın paşam?"

Bir de, kusura bakmasın dergi yönetmeni ile şairi, örneğin Ahmet Yılmaz Tuncer'in hiçbir heyecan, estetik tat ve birikim taşımayan "Denizlere" adlı şu şiiri ne arıyor dergide?

"Kaç bıçak darbesi yeter
İçimdeki seni çıkartmaya
Çıkarttığımda kaç okyanus
İster seni içine atmaya

Sevgimle öyle büyüdün
Korkuyorum şimdi
Seni öldürmeye
Öldürüp denizlere atmaya"

Mehmet Girgin'in 1 Mayıs 2010 için yazılmış "Kutsal, Kaotik" şiiri ise dergideki en cesur şiir:

"Cam bebeğiz ani hareketlerde kırılan
Fay hattı değil bizi ayıran/tutan, tay hattı
Bekledik ışığını karanlığım, kutsal, kaotik
Kraterler, krakerler, çubuk bisküviler
Caniler, Taksim, taksitle alınan acılar
Toptan ödemeler güçlükler, geri çekilmeler
İleri itilmeler, utanmalar, Gediz, Karaburun
Can erikleri, portakallar, partiler, işçi partileri
Sloganlar, alınganlıklar, turuncu bakışlar –alkışlar"

Lonca dergisinin Eylül Kaçar 2010 sayısında İlkey Aşık'ın "Tarihe Üçüncü Köprü" şiiri ilginç:

"Baş ağrısıydık dünyaya, burun kanamasıydık
Lambanın altında ağlardık, bakmamıştınız
Kaftanı düştü tahttan, sarığı kılıçlarda
Bir 3. Selim anladı halimizden, bir de 3. Selim"

Belgin Karadeniz'in "Hayata Perspektif" şiirinde de ilginç aforizmalar var: "Çünkü geçiyor hayat dinlemeden / Zaman beklemiyor insanı".

Sincan İstasyonu'nun Eylül 2010 tarihli sayısının başyazısı "Şiirimiz depresyonda mı?" başlığını taşıyor. Bohem şairleri silkinişe çağırın, "muhafazakâr" diyemsek de biraz nahif bir bakış açısı var sanki. Yine de bir yaraya parmak basması açısından önemli bir yazı. Hele hele Şükrü Argın'dan alıntı o çarpıcı sözler, karşıtlarını iki çift laf söylemekten bile alkoyacak derinlikte: "İçine düştüğü ve kendine bir türlü yakıştıramadığı trajik hali anlamaya ve anlatmaya değil de, sanki daha çok kendine yakışır bir trajik hal icat etmeye çalışan bir şiir."

Ve Hakan Cem'den güzel dizeler: "bir çığlık duymaya gör insandır / hiç'in vesveseli uzun şiiri- / uyanacak koyununda uyuyakalan ölüm!" (Yok sayılan günün eteklerinde).

Şiiri Özlüyorum dergisinin Eylül-Ekim 2010 tarihli sayısında Güney Ulutaş'ın dizeleri hoş: "İnsan atlasında çölde kaybolmuş bir bedavidir ruh; / Rüzgâr, başka meleklerin gözyaşlarından eser."

Betül Yazıcı'nın "G Adı Lou Salome" adlı yedi bölümlük şiiri müthiş. Cesur ve kararlı dizeler okuyoruz:

"ilkel dostum şeytan ziyaretime geliyor bazen
-hadi söyle bildiklerini!

albümden düşmüş bir fotoğraf olabilirim
deforme bir figüran
ama, azizesi değilim şehrinizin
köprüyü geçti gelin"

Ve şiirin VI. bölümü:

"içerisi karanlık

bir köşede yek vücud olmak için öteyle
eğilip kalkıyor kirli sakallı adamlar
ve inip çıkıyor suç ortağı sağ elleri".

Gökhan Arslan'ın "Hani Bana Hani Baba" şiirinin finali de iç sızlatıcı: "her oğul okunmayan bir yazgıdır aslında / kalbe damlayan mürekkep / bunu bağışlar kendini asan ağaca".

Bireylikler dergisinin Eylül-Ekim 2010 tarihli sayısında yayımlanan Gizem Okulu'nun "Modern Love" şiirinde avangart dizelerin buruk tadı var:

"aynı bedende iki parolayız biz
asırlık yaşamımızda, fırtınalar dahil hiçbir imgeyi
becermedik
çocuk prenslerin siyanürlü hayallerine daldık
tarihin silahları kırıldı, libidoları çatırdadı, mesaneleri
akıttı

intiharlarımızla hayata sarılmış gibi,
devleştik,
devinleştik
darmadağın psikologlarla günümüzü renklendirdik
katilimizle birebir tanışma evresini de geçtik
neticede olay şu ki,
yağmurun doluya kayması gibi,
geriye çekildik piyasa piyanisti misali.
tehlikeli bir sırda bizimki;
yaşam daha korkutucudur, ölüm çerçevesinden."

Ve Mesut Aşkın'dan insanın içini parçalayan o dizeler:

"en çok
başı duvara çakılmış beyaz
geyikler üşür

sen gidersin bir kapı
bir ben
bir de

kalbi kirlenmeyecek kadar
yoksul kalanlar
üşür"

Kalbimi Çizen Dizeler

• "kendi okumla bir güzel yaralanmak için / yayımı
gerdim kaç kez üstüme uyandırdınız" (Halil İbrahim Özbay,
"Camın ve Tenin Tanrısı", *muaf şiir*, Eylül 2010)

cihanoguz@yahoo.com

Adnan ALGIN

VAK'T

öldürmekten geliyorum kendimi
yoruldu ömür çok fena!

içimdeki kurda ait değil gece
yağladığım, sildiğim kalbimdir tabanca!

doğacağım ona nasılsa, boğulacağım
telvesi ebrudur günahın, aşk dilsiz bunu anla!

insan ne çıkarsa inanır dünyaya, rahmine düşerken vaktin
kopyala yapıştır, istersen kes, yenilgiler var ammavelakin!

Seyhan ÖZDAMAR

M'ESMER-ALDA'YA AĞIT

i

Sonsuzluk Aquavitae onsuzluk Pancea!

Peşimizdeki sırtlan benekli postunu çıkardı.
(Kendi omegasından uzak, mahrem yerlerimde
çoğalan bir tümör o!)

“rengârenk resiflerin üzerine
simetrik ışıklarla yansıyacağım”

dedi tanrı: TAN(r) ı onsuzluk,
o sonsuz onsuzluk, belki de
suyun omurgası için

ii

Ormanda gizlenen bir ulak fısıldadı ağaç kavuklarına.

Bengi- –SİZLİK –uçurumlara bej rengi bir yaprak bıraktı

(intiharımın 26'ncı yılıydı ben “TAN®P”YI unuttum)

Nesnelerle boşlukları doldurmak isteyen asla kendi
olamayacak.

O fısıltıları, o fısıltıları duydunuz hepimiz,

ya diğerlerinizin

hızla deşmeye çalıştıkları-

nı, bejde olsa, düşecek olan.

iii

Mercanları Mesmere dönüştüren uçuşum üzerindeki
[simyagerdi.
(Uranyuma karışan cam parçaları da bendim.)
Sonsuz renkler için onsuzluk böyle dönüştü bana
[M' esmer'alda,
yerin altındaki gizem yerin üzerindeki sihri daha ne kadar
[saklayabilir.

İsmail ASLAN

İS TENİ

insan içine çıkılan duyarlık
kaskatı kesilince bölündüğüm dengede

havamın omurgasında duyulan Allah
uzaya ayıracağım sonsuz hatayı

- ahşabın damarına bıraktığım kilpas
çözülmenin şeklinde, istedim, soğumak. -

köşelerime uyarladığım kadın ahengi
doğruyu egeceğim ruhuna taşın

simge belleğinde kesişen tarih
görünüre eskiyince kurduğum kelime

derime sarkıttığım derin, denenmemiş mottom.

Kerem TOKER

MİLAD|

öyle bir gündü ki azap vardı
belki üşüdün çünkü
sıcak ana rahminden düştün
ayak bileklerin kırılmıştı
sen ey sacid!

zorla inkâr ettiğin hayat
alıkoymuştu aşktan inat kin
etrafında dönen ki eşya
sefil, münafık ve eşkıya

yağmur makbuldu sırtına
sırtına yağdı susmalıydın
felcin anayasası bu bil
kabul ediyor günahlarını
vergiden düştüğün vakit
çürük gövden bu da bilinç
olgunlaşmamış fecir savaşı
hiç hiç hiç sadece sevinç

kaç sokak misli hakaret
mahirin vebali boynuna
bakır levha asılmıştır
takdire şayan rimeli ile
kasılan gözleri şaşırmıştır
ve sakındığın sudan bilim
içtiğin kanı bulandırmıştır

elem, rüya, sevgi, hakikat
intibakı yerinden oynatan idrak
elindeki hükmün kıymeti
selametini sakın tehdit etmesin
kurtuluşu reva gören baht bil ki
her şeyi yaratan allah
bereketi üzerinden esirgemesin

Musa ÖZ

GÖKYÜZÜNE BAKARIM

Yağmurun solgunluğu dereye boyutlanır
Annenin ise çocukta

Elimin uzağında poyraz armudu, yorgun sonbahar

Kırlar deyince, alıç ağaçları, ahlatlar
Gökyüzü, ot...
Kırların giysisi yalnızlık

Bir şehir donatırım, bir de sözcüğün olur

Yeleğimi rüzgâr uçurur yoruldukça
Mendilin yere serilir terden
Yaban havayı kokla, dereleri toparla

Bıçakla karpuzun kalbini, kanını sil

Ellediğim bulutları gökyüzü doldurur nasılsa

Hikâyesi terli yaşlı avlu
Çözüp oturur sonbaharında günün yorgunluğunu
Dişiliğini dökerek çoğalır çiy

Öylesine izlerim yoksul otları

Kötü bir huyum var, gökyüzüne bakarım
Patıkayla düğmelerim tepeleri

Çocuk değilim desem, tutup baş göz eder annem

Bir hatıra edinirim kendime
Tarlaların kalbinden kazıp çıkardığım

Bir tümce donatırım, bir de şarkın olur

Papyon Tayfun TÜRKKAN

J. D. SALINGER' A

dünya yorgun artık
delirdi yağmurlar
sundurmanın altında
yüreğimin arkasında
giden sevgilinin evdeki değil
içimdeki boşluğu

eve ölüm geldi
ben
güneşi gördüm mü?
basıp gidesi geliyor peşinden

titrek bir bacanak
ve çalı otlarının
yuvarlanması

daha bitmedi yüreğimin vurgusu
eve neden geldi ölüm?
yüreğimin arkası kırık
sevgili
insanlar
neden yüzünüz asık?

Yıldırım VURAL

KÜÇÜK SÖZLER KÜÇÜK YILDIZLAR TAŞLARA OTURMUŞ ZAMANLAR

sultan süleyman ökten için...

zamanla taşlar yerine oturuyor taşlara oturmuş zamanlar
küçük sözler küçük yıldızlar gibi kafa tutar sonsuzluğa
okyanuslar çıktı karşıma / ve doğal sınırlarına ulaştı
[sessizliğim!]

kapalı tohumlu bir ağaç döker mevsimsiz geniş yapraklarını
boşlukta kaybolur yüzeye ulaşamayan o ılık yağmurlar
böyle acıtır geceleri yalnızca kalbim gibi atan imleç!

ve usulca taşır bizi gece nehrin karşı kıyısına
bir timsah şefkatiyle / keskin ve sonsuz dişlerinin arasında
ve sesler ve renkler... ve defalarca buruşturup çöpe attığım
evrenden çıkardığım sessizliğin özeti;

küçük sözler küçük yıldızlar taşlara oturmuş zamanlar

Burak Halil ASLAN

CEMAL SÜREYA AKŞAMI

Yatakta bir ben
Sandık şarkıları sobada
Bir Cemal Süreya akşamı
Uyumak elde bile değil
Masanın başında Cemal Süreya akşamı

Odam beş duvar
Beşinci duvar notalar
Kelimelere acıdım
Nasıl da susamışlar dudaklara

Birkaçını okudum
Ardından sarhoş yağmurlar
Geceye doğru Cemal Süreya tipisi
İçinde beşinci duvar

Kör ışıklar ve ellerim
Dokundum cümlelerin yıldız dolu göğsüne
Yazmamak elde bile değil
Odam bir İstanbul
İçi Cemal Süreya

Söndü cümleler
Pencereden resim baktım
Beşinci duvarın da söylediği gibi;
“Odadaki İstanbul’da Cemal Süreya akşamı”

MUSTAFA ÖNEŞ'İN ŞİİR ELEŞTİRİLERİ ÜZERİNE

Ali Galip Yener

Mustafa Öneş (D. 1935) uzun aralıklarla şiir eleştirisine emek vermiş bir yazar. Yayınlanmış iki kitabındaki şiir eleştirilerini okuyacağımız yazının sınırları çerçevesinde değerlendirmek istiyorum. Öneş'in iki yapıtı dergilerde yayımlanmış şiir eleştirileri ve şairler üzerine yazılardan oluşuyor. Yapıtlardaki denemeler çok uzun bir zaman aralığında okurla buluşmuş. İlk kitaptaki denemeler 1969–1993 yılları arasında yayımlanmış. Ne yazık ki her iki kitapta şairin şiir eleştirisinde neyi amaçladığına, şiir eleştirisi uğraşını nasıl algıladığına ve hangi yöntem ya da yöntemlerden yararlandığına ilişkin bir çerçeve (teorik) yazı yok. Ancak ikinci kitaptaki kimi yazılarda denemecinin eleştirideki yaklaşımı hakkında bazı ifadeleriyle karşılaşılabiliyoruz.

İlk kitap 1996'da yayımlanan *Şair/Şiir Yazıları*. Kitapta Ahmet Haşim, C. S. Tarancı, B. Necatigil, M. C. Anday, E. Cansever, E. Ayhan, E. Canberk, İ. Özel, A. Behramoğlu ve S. Berfe üzerine denemeler var. Öneş, kimi şairin kitabın yayımlandığı tarihe kadar olan şiir macerasını izlemişken, kiminde, örneğin Berfe'de sadece ilk kitabın tanıtımı ile yetiniyor. Kitapta yazarın -yazılar çok kısa olduğu ve teorik bir çerçevede ele alınmadığı için- temellendirmekte güçlük çektiği kesin yargıları var. Örneğin Ahmet Haşim üzerine kaleme aldığı deneme şu net ifadeyle sonlanıyor: “Bugünkü şiirimizin oluşumunda payı Yahya Kemal’inkinden çok daha büyüktür.” (*Şair/Şiir Yazıları*, Oğlak Yay. 1996, s. 14) Bir diğer kesin yargı örneği ise Ece Ayhan şiiri üzerine yazdığı iki denemeden birinde, “Ece Ayhan’a Doğru”daki, Öneş'in boşlukta bıraktığı, iki denemede de açıklamadığı şu son cümledir: “Ece Ayhan, sembolizmi andıran özel bir görüntü lirizmi içinde geliştirmektedir şiirlerini.” (s. 81)

Öneş'in ilkinden 10 yıl sonra yayımlanan daha kapsamlı ve eleştiri örnekleri açısından ilkinin göre daha iyi ürünler içeren ikinci kitabını ayrıntılı bir biçimde ele almak istiyorum. Bu kitapta hiç olmazsa kimi yazılarda denemeci, şiirleri nasıl eleştirdiğine ilişkin kimi saptamalara, öznel yargılara yer verir. İkinci kitapta, *Şiir Kuşatması*'nda, 1969-2005 yılları arasında yazılmış, biri, İzzet Yasar şiiri üzerine olanı (kitabın en kapsamlı ve nitelikli denemesi, 2005'te yazılmış) dışında tamamı çeşitli yayın organlarında yayımlanmış yazılar var. Şiir eleştirileri Ahmet Arif, Erol Çankaya, Afşar Timuçin, Mehmet Taner, A. H. Tanpınar, B. Necatigil, Nâzım Hikmet, E. Cansever, Bedrettin Aykın, Hilmi Yavuz, F. H. Dağlarca ve İzzet Yasar'ın yapıtları üzerinedir.

Yazar, kitabın ilk yazısında, Ahmet Arif'in *Hasretinden Prangalar Eskittim*'i üzerinde dururken şöyle indirgemeci bir saptamada bulunur ve şairi öğretmen konumunda değerlendirir: “Şairin amaçlarından biri de toplumu eğitmek, aydınlatmak ise (ki kuşkusuz böyledir), eşit olmayan sınıflara bölünmüş toplumlarda bu nasıl gerçekleştirilebilir?” (*Şiir Kuşatması*, Say Yay. 2006, s. 8) Böylece daha kitabın başında Öneş'in şairlere öğretmen niteliyle yaklaşmak gibi yanlış bir tutumun izleyicisi olduğunu öğreniyoruz. Öneş'in kitabıyla benzer bir başlığa sahip olan ve Öneş'inkinden çok önce, ilk baskısı 1983'te yayımlanmış bir deneme yapıtında, *Şiiri Düzde Kuşatmak*'ta, şair Gülten

Akın benzer bir düşünceyi, şaire öğretmen rolü biçmeyi okurla paylaşır: Akın'a göre: “Kim unutturmaya çalışırsa çalışsın biliyoruz, ülkemiz şiirinin geleneğinde işlevsellik vardır, halk için, hayat için. Bu işlevselliğin bir sonucu da, ozanın neyi, niçin, kimin için yazdığını bilmesi, bunun hesabını vermesi. Düzde inmesi, bir sis çanı gibi uyarıcı olması da var. Genç ozanlara birikimini açık seçik aktarma görevi de var.” (G. Akın, *Şiiri Düzde Kuşatmak*, YKY 2001, s. 9)

Öneş'in şaire eğitici vasfını yüklemesi şiir eleştirisindeki tutumunu sakatlar, buna dair örnekler aşağıda yer vereceğim. Genel olarak, ilkinin göre daha nitelikli ve kapsamlı yazıların yer aldığı ikinci kitapta mevcut denemelerin bir kısmının çok kısa olduğunu, kitap tanıtımlarının yetersizliğini, şiir analizlerine az yer verildiğini, şairlerin genel şiir üretimi içindeki yerlerine pek değinilmediğini baştan belirtiyim. Bir anlamda kopuk-kesik, suskun yazılardır belirttiğim kısalıktaki denemeler.

Öneş, Mehmet Taner'in şiirine girişi amaçladığı yazıda şiir ve şiir eleştirisi hakkında temel saptamalarını sunar. Şiirin kendini kolay ele vermeyen bir edebi tür olduğunu ve anlaşılmasının çok çaba gerektirdiğini vurgular: “Bence, şiir eleştirisine kalkışan kimsenin yapacağı ilk iş, elinden geldiğince şairin duyarlık düzeyine koşut bir konum edinmek, oradan sezgi, çağrışım, andırışma vb. yollara başvurarak varacağı yargıları, gerektiğinde kanıtlayıcı örneklerle destekleyerek tutarlı bir biçimde sunmaktır. Değişik söylersek, şiir eleştirmenliği şiirin ele avuca sığmaz doğasına egemen olma, bir bakıma onu kendinizce uysallaştırıp evcilleştirme, okurun gözü önünde öğelerine ayırıp gene okurun tanıklığında yeni baştan oluşturma işlemidir.” (s. 19) Öneş'in genelde şiir eleştirisi hakkındaki bu önemli saptamalarına kendi uğraşında ne kadar uyduğunu tartışmaya başlayabiliriz.

Ahmet Arif, Tanpınar, Çankaya, Cansever ve Necatigil üzerine yazılar çok kısadır ve yetersiz çözümlenmelerdir. Bu nedenle yazarın eleştirel analizini irdelemek bakımından F. H. Dağlarca ve İ. Yasar şiiri üzerine yazdıklarına değineceğim. Geçerken anımsatayım: Öneş'in iki kitabında koca Nâzım Hikmet şiiri hakkında sadece iki yazı (ikisi de ikinci kitapta) vardır. Bunlar genel geçer yargıların yinlendiği ve Nâzım Hikmet şiirinin oylum ve etkisine teğet geçen zayıf denemelerdir. Yazarın yanlış tutumu Dağlarca şiirini Türkçedeki en (tek) önemli şiir birikimi olarak öne sürmesinde doruğa çıkar. Sondaki sözlük ve yazıların künyesi ile birlikte 168 sayfalık kitabın 48 sayfasını, dörtte birinden fazlasını Öneş'in Dağlarca şiiri üzerine farklı yayın organlarında (dergilerde ve *Théma Larousse* ansiklopedisinde) kaleme aldığı sekiz deneme oluşturur.

Ne yazık ki, Dağlarca şiiri üzerine kendinden önceki eleştirel yaklaşımlarla hesaplaşılmasını ve yeni (sağlam) bir görüş oluşturulmasını bekleyen okur için bu denemeler düş kırıklığı uyandırıcıdır. Daha ilk yazıdaki ilk cümlede eleştirmenin ağırlığı altında ezildiği bir yargı yer alır: “Türkiye’de başlı başına bir şiir akımının adıdır, F. H. Dağlarca. Aynı şey Nâzım Hikmet için de söylenebilir; ne var ki, Nâzım’ın coşkulu, adanmış sesi toplulukları peşinde sürüklerken, Dağlarca, ardına düşülmesi daha güç bir şiir geliştirerek çağdaş Türk yazınının en yalnız şairi olma yolunu seçmiştir.” (s. 91) Bu karşılaştırma sadece Nâzım Hikmet şiirine haksızlık değil, aynı zamanda Dağlarca şiirinin anlaşıl(a)maması demektir! Bu durumu Turan Karataş *Şiir Kuşatması* hakkında yazdığı tanıtım yazısında eleştirir. (Bkz. *Kitap Zamanı*, Haziran 2010) Ayrıca Öneş,

SAAT 00.00 (VEDA BUSESİ)

Dağlarca'nın *Uzaklarla Giyinmek* adlı kitabıyla yarattığı evrendoğum sayesinde şiirle bilimin kaçınılmaz işbirliği yolunda ilk adımı atan Türk şairi olduğu gibi temellendirmediği bir ifadeyi yazmaktan kendini alamaz! (s. 92)

Öneş'in tam sekiz yazıda hiç değinmediği bir husus Dağlarca şiirinin analizinde anahtar niteliğindedir. Bu husus, Dağlarca şiirinin modernlik bağlamı dışında bulunuşudur. Yücel Kayıran'ın *Çocuk ve Allah*'ın 70. yaşını nedeniyle kaleme aldığı tanıtım yazısındaki çarpıcı saptamaları izleyelim. Kayıran'a göre Dağlarca, şiirinde modernliği devre dışı bırakır. Dağlarca, 20. yüzyıla ait birçok siyasi ve toplumsal fenomeni şiirinin tinsel evrenine 20. yüzyılı temsil eden bir özne olarak değil, sadece bir tema olarak dahil etmiştir. O, fenomenleri, tarihsel-toplumsal olayları ele alırken onları zaman dışı bir çizgiye yerleştirmekte, öznelenştirmekte ve bağlamından koparmaktadır. Okur, şimdiki oluş halinden koparan, mutlaklaştıran, şimdiki tarihsel süreçten çekip çıkaran (benim eklememle donmuş, zamanın acısını içermeyen) bir şiir toplamıyla karşı karşıya kalır. (Bkz: "Bir Anti-modernist", Yücel Kayıran, *Radikal Kitap*, 05.03.2010)

Öneş, Dağlarca şiirinin analizinde hemen hiç değinilmeyen bir konuya abartarak yaklaşır. Bu şiir toplamında kurucu milliyetçi (Kemalist) ideolojinin güdümünde yazılmış ve şiir değeri açısından zaaflı gözükten destanları birer başyapıt olarak selamlamaya kalkışır. Yirmi iki adet olan kurtuluş ve kuruluş destanlarının yazımında şairin "özgür bir yaratım ortamı" elde edilince şiirsel söylemin doruklarına çıktığını ileri sürer ve kurtuluş destanları içinde ayrı bir yeri bulunduğuna inandığı *Delice Böcek*'in şairin yargısıyla "Kurtuluş Savaşı'nın bilinçaltını" oluşturduğunu ekler. (s. 100) Yine Öneş, Dağlarca'nın *Uzaklarla Giyinmek* adlı kitabı hakkında yazdığı, beş bölüm halindeki denemede, şairin Homeros'un yolunu izleyerek insanlığın destanına katkıda bulunmuş az sayıdaki şairden biri olduğunu öne sürer. Bu türden öznel değerlendirmeler, karşılaştırmalı analizden yoksun içi boş övgü sözlerinden öteye gitmemekte ve Dağlarca şiirinin Türk şiirindeki yerini saptamada işe yaramamaktadır. Üstelik yazar, Dağlarca'nın egemenliğinin yalnızca dil üzerinde olduğu (şairin hâkimiyeti başka ne üzerine olabilir ki?) ve *Uzaklarla Giyinmek*'ten "ılımlı bir bilimkurgu tadı"nın alındığı gibi tutarsız ifadelerle analizinin gücünü azaltmaktadır.

Kitaptaki son deneme, İzzet Yasar şiiri üzerine, 2005'te yazılmış 26 sayfalık kapsamlı bir çözümlemeyi içerir. Öneş, Yasar'ın *Yeni Kuş Bakışı* (1979) adlı kitabı üzerinde dururken şairin, herkesin anlayabileceği yalnlıktaki dilinin ve verdiği aydınlatıcı bilgilerle çok sayıda kişiye ulaşmış eğitici olmasının önemini vurgular. Böylece 1969'dan 2005'e Öneş, yazılarında şairlere bakışını, onların öğretmen olmalarını önemseyici tutumunu değiştirmez. Yasar'ın *Dil Oyunları* (2002) adlı önemli kitabını çözümlerken şairdeki argo kullanımını üzerinde durur. Şairin Ece Ayhan gibi muhalif ve yergici özelliklerini belirtir. (Yasar şiirinde argo ve genelde Türk şiirinde argo için bkz: "Bozuk Ağzın Şiiri ya da Şiirin Vesikalı Baldızı: Argo", Cihat Duman, *Hece* 165, Eylül 2010)

Yasar'ın okuru uzak ve yakın geçmişle yüzleştirmeyi amaçladığını, geçmişe bir kazibilimci titizliğiyle eğildiğini örneklerle anlatan Öneş, bu özgün şiir birikimindeki kimi örnekleri, genelde şiir analizine kurucu / milliyetçi (şairde öğretmen kimliğini gören) ideoloji bağlamında baktığı için

Evet, alnımdan öptü gibi bir rüzgâr
İçim ayrı dışım ayrı esiyor / alev tadında
Hesapta oluşan bu açıkla başlamalıyım ilk
Sonra perde inmeli duyarsız ve son
Ve bütün senaryolarımın itirafını ediyorum
Boyut değişene kadar / ben: kayıp adam
Geçiyorum (v)edaların batış aralığından
Evet, biraz melankolik olacak belki ama evet
Bana bakan bu adam samimi
Her gece bir sandık patlatma alışkanlığım
Şaşırtıyor beni herkes gibi

Üç nokta düşüyor şiirimizin imgeli kulesinden
Kucaklamak için koşuyorum bütün gücümle
Yetişmek
Nereye yetişiyor / neden acelecidir insan
Yine o soru işareti
Halbuki mezarlık kentten en işlek meydanı
Bir hastalık şu unutmak
Ve saat çift sıfır
Şimdi ben de şaşırtıyorum herkes gibi
Soru işaretlerimi kabzama alarak
Gidiyorum
Vakit: veda busesi

yeterince anlamlandıramaz. Bir örnekle yetineyim: *Dil Oyunları*'nda "Surname" adlı şiirdeki üç dizeyi aktarıyorum: "bir oturumda yenen ermeni mezelerinin ardından / zorunlu bir ruh göçüne tanık oluyoruz / din işleri devlet işlerinden acıyla ayrılıyor." Şiirdeki olağanüstü sert yergici ifadeleri algılamakta zorlanan Öneş, yukarıdaki üç dizede içkili bir yemekte alınan hilafetin kaldırılması kararından başka bir okumaya yönelmez. Yasar'ın sert yergici biçeminde "ermeni mezeleri"nin pekâlâ "Ermeni tehçiri" ile ilişkilendirilebileceği ihtimalini de gör(e)mez. (s. 156–157)

Öneş'e göre, şiir kitapları er geç fethedilmeyi bekleyen kalelere benzer. Kale (şiir kitabı) kuşatılmalı, dış dünyadan soyutlanıp direnci kırılmaya çalışılmalı ve sonrasında ise içeriğe yaklaşılmalıdır. (s. 111) Militer bir terminoloji içinde eleştiride ne yapılması gereği konusunda derdini böylece aktaran Öneş'in yayımlanan iki kitabında bu kuşatmayı gereği gibi yapamadığını söylemek gerekli. Yine de sonuç olarak Öneş'in iki kitabı, ele aldığı şairleri ve onlar üzerine yazılmış farklı eleştirileri (yeniden) okuma ihtiyacını okurda doğuran bir işleve sahiptir demek mümkün.

aligalipyener@gmail.com

Oresay Özgür DOĞAN

MÜZE

uslu düşleri soluyan alışkanlık değil umudun güncel ağrısı
geçip gitmiyor tanrısı sağır hazan burada ölüm var
fermanı yıkanmış zifir ve söz

zapt edilmiş meydandayız... uzak misaller üzerinde
antik bir fener asıyoruz bıçağı suya arındırmış
nesneyle sevişmeyen allı kuşatmanın çengeline
güneşin doğmasını bekliyoruz...

rüzgârı çağırıyor yatağı değiştirilmiş yazgı
isyan ederek çığlık dilini aşındırmış yasal kabartmalarla
yaşlı ağaçlar bizi süzüyor çıplak ruhunu demlemiş
su ve anlam kıyımın çatlak damarlarına
saklanmak istiyoruz yumuşak ağızlı bir cennetin kalbine
yorgun kentlerden kovulmuş anıların üzgün aşkıyla

açılıyor yadsınmış kapılar
arkamızda yelkenli tekneler ve bir şaşkın delice...

Zeliha KÖSE

TAŞIN GELENEĞİ

1
yosun ıssızlığı
nehrin bileklerini saran

sislerin gizeminde
kendini sesine çeker

2
çıplaklığın gövdesinde
yeşeren ulu sular

düşlediği
çölün ardı

cehennem oyunu
bıçakların asıldığı ten

3
cevapsız bir sorunun serinliği
yangınları eksilten

kan ıslık çala çala akar
bilmediği özün kıvamına

4
bir taşın geleneği neyse
uygulanmalı atıldığı yere

Mustafa EROĞLU

YOLLAR

Söylemedi deme
İline çıkan yollar uzak çok
Bir mevsim biter,
Bir yıldız kayar,
Ben, senin için yaşlanırım burada

Şimdi asyalı sesi bir mızıkanın, nasıl yorulursa!
Bağdaş kurmuşum gecene
O ki, her gün kamikaze bir uçak gibi düşer köşeme

Ah! ıssız bir boz kır'da, benim için büyüyen kardelen sen.
Şimdi söyle bana
Ne var, ne yok oralarda
Yağmurlar başladı mı
Göçerler indi mi düze
Barajlar su topluyor mu artık
Pilleri var mı, oyuncakların
Özellikle, pilleri var mı oyuncakların.

Bütün bunları bir bir yaz bana emi!
Yaz ki, bir ezan sesi gibi uyandırdığımı bileyim şafağı
Yaz ki, yaşadığımı bileyim.

Ayhan Emir YOLCU

UZ

sonra artık, hazzı hep hüznüdür insanın;
hangi kapıyı çalsam, mortufanlı geceler
ölmüş çocuklar mahyalarda ölmüş çocuklar.
hüzmesini tutuyor, ışığını soyunmuş acımın.

kalbim, göğsüme sığmıyor sevgilim;
bunu sana söylemeliyim herkes susarken
ben de susmalıyım belki, ah; yokgillim
şimdi, her şeyin uzaklığıymı kendisinden.

nasıl da çıkıp gelmiştik,
sözcükleri ısrarla uzatırken bir büyücü
kalbi, kuşlara tutunan suskun bir erkek
olduğumu da söylemeliyim sana. başışla

erguvanlar, kadınlar, çocuklar, gül!
ve dahi bulanırken yüzümde aynalar
kül: bir kadına hüznle bakar gibi
aşk mı, ah belki...

sonra artık, hazzı hep hüznüdür insanın;
çünkü gözlerim, kaldı değdiği her yerde.
çünkü, kendini uyuyan bir mezarım;
çünkü uzak: bir dalgınlık kadar yakın.
çünkü, akşam da yok artık perdelerde.

Soner DEMİRBAŞ

KARIŞIYOR

gözlerine yapışan bir sol anahtarı
ses veriyor kalbinin uzak kıyısında
ve fakatlar çekiliyor zamanın derinine
seslerin rengi renklerin sesine karışıyor

orada bir ağacın kabuğunda bir söz
göğün alnına dağılan sessizliği çiziyor
ve hayatlar toplanıyor coğrafyanın ellerine
kelimelerin sesi seslerin kelimesine karışıyor

bir sol anahtarı gözlerine yapışan
bir söz orada bir ağacın kabuğunda

Büşra KURTAR

RUHVENÜDİZM

bağırsaklarımla kırbaçladım ruh müzelerini. flaşsız çekimler
yaptım ölmeden önce gözlerimin önünden kısa ruh
pornolarının geçmesini vasiyet ettim gökdelen kuşlarına. oysa
astım hastası akşamlarda fotosentez yapamazdım memelerin.

bağırsaklarımla astım kendimi sarmaşık âşıklar kabilesi
önünde. maddeye dönüşme sıcaklığıydı toprak sevgilimin.
asma köprülerinde tek tabanca durur gibiydim sevgilimin. tek
anüs üzerinde durur gibiydi fahişe. ağzın ağzımı dansa
kaldırduğunda hemzemin olurdu yatağım. akan bir trafik gibi
şevişirdik seninle, çizgilere basmamak için önce ütülerdik
birbirimizi. bir üçüncü köprü tertibatının taslağı var
bedeninde.

Nefise KARATAŞ

SALKIM SEVINÇ KULESİ

Göç kuşaklı yapraktan gördüm
Sarıldı atlarına şarabımız
Asma yalımlı gecenin

Göz kırptım kadehin sesine
Üzüm kakhahalarıyla biçildi gök

Mahzene açılan kirpiklerinden
Tatlı elmalar eğildi yüzüme
Erguvan paçalı kuş öpüşleri

Kırmızı köpükte yüzen
Gümüş kanatlı düş
Emerek yürüdü bağları

Güneşin genzinde aşerdi çekirdekler

Salkım sevinç kulesine bağırırken
Bahar yemyeşil dokundu dilimize
Koruklar vurup geçti kirketini

Halil İbrahim POLAT

AŞKIN İHTİLALİ

geçkin yazları unutamam

bir albatros uçuşu
mesafelerde düğümlemiş sesin
gözyaşları yazgı sarmaşığı

farkındalık paranoyası
yaşam
gizi düş kırıklığı

su da yanarmış dokunma!

aşk bir ömre ihtilal yaşatır...

Adem YEŞİLYURT

AKRABALARI VAR TÜM GÜNLERİN

akrabaları var tüm günlerin
kolyesi, küpe ve yüzükleri var.

dumanı tüter her sabah. evcimen
güneşler, kambur ışıklarıyla gelir.
akşam, yüzünü yerine koyar banyoda.
sabah, uzun uzun bekler nümayışi

adamlar ve kadınlar ve çocuklar
doldurur, iteler, yer açarlar kendilerine.

akrabaları var tüm günlerin
ona biraz zaman, şuna azıcık fırsat
buna şöyle demli bir rastlantı
bana susku ve söz dağıtır.

her şey isteye/istemeye balyasına sığar
örtünür, oldu bittiye getirilir
kim ve şey ad bulur, adıyla yaşar.
dağıtır ele kismet nimetlerini

kendisine hikâyesi kalır tüm olanların.

Mehmet GÖKYAYLA

SIRTAŞI

bugün
bir binek taşının
antik yalnızlığı geçiyor
modern trenlerden

kimsesiz damlarda
sonsuz geceler bitmezken
kimsesiz dualarda
bir sırtaşı dikmişler
mezarıma
çözebilirsen

TAHİR ABACI'NIN ŞİİRİ: AÇIKTA KALMANIN BASINCI

Yaşar GÜNEŞ

Tahir Abacı'nın şiirleri, kendi şiirsel gelişiminde *Sevdavi*'de yakaladığı düzey ve daha sonrasında da bunu *Hüznengiz*'de devam ettirmesi açısından, dikkat çeken şiirlerden biri oldu. Abacı'nın, bu kitaplarda yer alan şiirleriyle, kendi şiirinin imgesel/düşlemsel yapısını sağlamaştırdığı görüldü. Bu iki kitap arasında da, *Sevdavi*'den ve baskıları piyasada olmayan önceki kitaplarından seçilen şiirlerden oluşan, Abacı'nın şiirsel gelişimini izleme fırsatı veren, *Zamanın Yüreğindeki Gece* yayımlandı.¹

Abacı'nın şiirlerinde, şiirin sözceleme öznesi kendini kuşatan dünya ile çatışmalı ve gerilimli bir ilişki içindedir. Öznenin bu ilişki biçimi yalnızca kendini kuşatan dünya ile sınırlı değildir. Aynı zamanda bu gerilimli ve çatışmalı ilişkiyi öznenin kendi duygu/düşünce yükleriyle de yaşadığı görülmektedir. Abacı'nın 70'li yılların politik ortamından ve politik temaların şiire taşınmasının genel bir eğilim olduğu şiir anlayışı ve kültüründen geldiği göz önüne alındığında, bu durumu o dönemin tartışmalarında sıklıkla kullanılan terimlerle ifade etmek mümkündür: Bu özne, dünya karşısında voluntarizm ve kendiliğindencilik arasında karar verilemez bir bölgededir. 'Eylem' ile 'seyretme' arasında adeta salınım halindedir.

Bu duygu durumu şiirin imgesel yapısında da görülmektedir. Bu yapının bazen konturları önceden belli olan bir şema içinde kurulması, bazen de uçları açık olan bir düşlemsellik içinde oluşması, bu duygu durumunun bir yansımasıdır. Örneğin, Abacı'nın ilk şiirleri arasında sayabileceğimiz 'Güze Doğru' ile 'Kapılar' birbirinden farklı şiir anlayışlarına dayanan imge ve söylem yapısına sahiptir. Bazen de tek bir şiirde, örneğin 'Açık Deniz' şiirinde, farklı şiir anlayışlarının imgesel/düşlemsel yapılarının bir arada olduğu, bunların iç içe geçirilmeye çalışıldığı görülmektedir:

*“Ey kaptan. Olmadık bir şey istiyorum
Geri ver bağrıma günahlarımı
Gidip ameliyat edeyim baharat yolunu
Vurayım kıyılarını coğrafyanın
Bir ihtilal sözlüğüne
Sözler eklemek için”*

Bu parçada, şiirin ilk üç dizesi uçları açık olan bir imgesel/düşlemsel yapıya, daha doğrusu modernist şiirin öznelleşme eğilimlerinden kaynaklanan öznel nirengi noktalarına sahiptir. Parçanın son üç dizesinin ise 70'li yılların toplumcu gerçekçi şiir anlayışının imgesel/düşlemsel şeması içinde şekillenmektedir. Bu özellik Abacı'nın şiirlerinde başlangıçtan itibaren vardır. Bu özellik giderek Abacı'nın şiirlerinde süreklilik gösteren poetik bir öge olacaktır. Örneğin Kasım 1981 tarihli *Yazko Edebiyat* dergisinde yayımlanan 'Yeryüzü Kaderim' ve 'Tutunamayana Ağıt' gibi şiirlerine bakarak, bu yapının erken bir tarihten başlayarak kalıcı poetik bir öge haline geldiğini söylemek mümkündür. Abacı'nın son dönem şiirlerinde de bu iki şiir anlayışının veya bu iki duygu/düşünce durumunun bir bütünlük oluşturacak şekilde *Sevdavi* ile daha rafine hale geldiği, bunun *Hüznengiz* ile de

devam ettiği görülmektedir. 'Ateş Hattında', 'Gölgede', 'Üç Defa Kırmızı', 'Bağbozumu', 'Cumartesi', 'Arka Pencere' gibi şiirler bu özelliği yansıtmaları açısından örnek verilebilir. 'Aşına Saatler'den aktarıyorum:

*“Aykırı mektebin taze boyasını solumak biz ilk şakirtlere
[düştü*

*Çağın kenarında sözler karalama, edimler taslak
İcazet umudu yok, bizimki döne döne tedris*

Mutsuzluğun bir nedeni frendir, bir nedeni hız”

'Fren' ve 'hız', öznenin kendini bilmediği bir sese veya olmayan bir frekansa taşınmış gibi hissetmesine yol açmaktadır. Fren ve hız durumunun yol açtığı duyguyu da ancak, şiirin açılış ve bitiş dizelerinde müzik teorisine bir gönderme yapılmasına bakarak, mutata olan bir sese veya frekansa taşıyabilirse bozulmuş uyumu aşabileceğini, yoksa 'mutsuzluğun' süreceğini düşünmektedir. Başka bir ifadeyle, yapısal veya tarihsel bağlamından kopmuş bir voluntarizmin ve kendiliğindenciliğin, özneyi ve özne ile birlikte onun dünyasını arzu edilmeyen 'olmayan' bir yere taşıdığı imlenmektedir. Bu arzu edilmeyen 'olmayan' yeri 'distopik' olanın artık bir gerçeklik düzlemi olduğu şeklinde okumak gerekir. Bu açıdan Abacı'nın şiirlerinin sözceleme öznesinin 'distopik' karakterde olan gerçeklik düzleminde, 'ütopik' karakterde olan bir eylem/iletişim düzlemine geçmek isteyen bir özne olduğu görülmektedir. Örneğin 'Cumartesi' şiirinde:

*“Asker yazıldım yalnızlığa
İzinli değil arazi
Nere gitsem açıktayım
Bir grev çadırı dışında”*

'Açıkta kalma' şeklinde dile getirilen durum bu türdendir. Açıkta kalma, örneğin 'Bağbozumu' şiirinde *“Usta erken biçildik / Koruktan şarap çıkmaz”* şeklinde dile getirilen duygu yükü ile bakışımıdır. 'Açıkta kalma' ile 'erken biçilme' arasında anlamsal bir ilişki vardır. Bu noktada şunu söylemek gerekir; 70'li yılların toplumcu şiirinin oluşturduğu anlamlandırma şeması ve bu şiirin şemasına bağlı olarak 80'li yılların "yenilgi" ortamında şekillenen, 90'lı yıllarda bu şemadan etkilenen kimi genç şairlerin şiirlerinde de yer yer devam ettirdiği 'kalıp imge'lerden biri de 'erken biçilme'dir. Bu ise gizilgücün edimselleşmeden kayboluşu duygu/düşüncesini çağrıştırmaktadır. Fakat bir mesele olarak henüz karar verilememiş bir durum da söz konusudur: Edimselleşemeyen nedir? Tarih mi, örgüt mü, teori mi, değerler mi, özne mi? Bu konuda söz konusu dönemin toplumcu şiir anlayışında anlam fazlalığından kaynaklanan bir belirsizlik vardır. Abacı'nın şiir evreninde de bu belirsizliğin var olduğunu söylemek gerekir.

70'li dönemin şiirden gelen toplumcu kuşağın şiirleri dikkate alındığında, Abacı'nın şiirlerinin sözceleme öznesinin duygu/düşünce dünyasını yönlendirmesi açısından voluntarizm ve kendiliğindencilik meselesinin daha sahici şekilde öznenin otobiyografisine içkin bir mesele olarak yansıdığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle, Abacı'nın şiirlerinde poetik işleyişin temel ögesi durumunda olan 'eylem' ve 'seyretme' tavrı, atıf yapılan hayali bir tasarımdan daha çok, öznenin dünya ile olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Örneğin, şiirin sözceleme öznesinin çocukluğunun ve gençliğinin yaşandığı taşra kentine

YALNIZLIĞI ALDATMAK

dönüşlerin ve dönüş düşlemlerinin dile getirildiği ‘Taş Şehir’, Erik Çiçekleri’, ‘Has Hayal’, ‘Geçit’ gibi şiirlerde ‘eylem’ tavrının daha çok metropol ile, ‘seyretme’ tavrının da taşra ile ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin ‘Geçit’ şiirinde “*O şehirden delikanlı çıktydım / İsterim yoksul ve bilgece döneyim*” dizesinin duygu/düşünce yükleri bu olgu ile ilişkilidir.

Abacı’nın şiirlerinde öznenin volonatarizm ve kendiliğindencilik meselesi karşısında belli bir farkındalığa sahip olduğunu söylemek gerekir. Bu farkındalığın göstergelerinden biri, ‘eylem’ ve ‘seyretme’ tavrının özeleştirisinin şiirin poetik işleyişine yayılan şekilde, şiirin sözceleme öznesi tarafından yapıyor oluşudur. Örneğin ‘Duruşma’, ‘Yüz ve Maske’, ‘Kum Kalesi Savaşları’, ‘Pervazda’, ‘Gölgede’, ‘Birinci Dalga’ gibi şiirlerde, şiirin devinimini bu özeleştirinin sağladığı görülmektedir.

Bu özeleştirinin, öznenin ‘şişik bir ben’ olmasını önlediğini söyleyebiliriz. Dönemin ‘acilci’ ve ‘eylemci’ ya da ‘teorisyen’ ve ‘filozof’ pozlarını takınan öznelerde bu şişik ben olgusunu yakalamak mümkündür. Abacı’nın şiirlerinde bu türden ‘şişik bir ben’ duygusuyla yaşayan, oluşturdukları hayali imge ile kendini mitleştiren, fakat bu imge ile tutarlı bir oluş ve yaşantı durumundan gelmeyen ve öyle de olamayan öznelere yönelik güçlü bir eleştiri de dile getirilmektedir. Örneğin ‘Vardiya’ şiiri, böyle pozlar takınıp kendini her şeyin merkezine koyan bu tür özneleri taşıyan bir şiirdir.

70’li yıllar toplumculuğunun “acil eylem”ciliğinin kalkış noktası ‘aslolan dünyayı yorumlamak değil onu değiştirmektir’ tezinin belli bir ‘yorum’uydu. Bu tezin ‘yorum’undan hareketle çağın vicdanı veya belki de çağın hâkimi olmak isterken, acil eylemcilerin kendilerini bu çağın mağlubu olarak bulmalarının onlarda yol açtığı ‘açıkta kalma’ duygusunun seyrini dikkate almak gerekir. Bu seyrin suskunluklarını okumak kadar, hem imlanın alabora olduğu hem de bununla birlikte içerik ve kanıtların dürülüp çekmecelere konduğu şiiri de okumak, bu dönemin hâkim olmak isteyen öznelerini anlamak açısından önemlidir. Abacı’nın şiirleri tematik ve şiirsel anlam şemasında toplumcu içerik ve kanıtlarda ısrarlı olabilmeyi sürdürebilmesi, fakat öznenin volonatarizm ile kendiliğindencilik anlayışı arasında hâlâ gidip gelişlerinden kaynaklanan çatışmayı yaşaması ve bu çatışmanın şiirin poetik işleyişini sağlaması açısından, izlenmeye ve okunmaya değer şiirlerden biridir.

yasargunes2003@yahoo.com

meçhul patikaların yakışıklısı olmakla övünürdüm
kıvrımlı kadın gerdanından bir acı tad gibi sözcükler çürürdü
ağzımda

adımlarım ömrümü şüphelere boğar
gidişin çivisi ilişirdi uçurumuna ağzımın
yol anlamsız bir sözcüğün kundağına dönerdi
ölümün sağdıcı,
orağa boynunu uzatmış başağıydım adanmışlığın
soluyuşun rahminde rüzgârım dölleler
seslenirdim nice cünup sözcüklerle yola;
neden kadın bahçesinden yalnızlığa kaçılırdı?

tedirgin bir keman sesini kulaklarıma damıttım
sarsak yürüyüşlü gölgemi tenime rapt eyledim
hüzün yalakası rüzgârlardan biçtim yüzümü
bin yıl sürecek o sürgün ipini boynuma doladım

ben, şakirdi yalnızlıkların
yalnızlığı aldatım kovuldum karanlıktan
ne yamaçtan korkum kaldı ne kayalıktan
ve yalnızlık, yaramdan mülhem kamçısını
şaklatıp durdu yürüyüşümün coğrafyasında
geriye bir hıçkırık kaldı, rüya ve aldanmaktan

ölüm göz kapaklarımda atlas gecelikli bir hayale döndü
buruştu yüzümün entarisi
şehir serin taşlığıma kustu
çürüdü hançeremde paslı bir kelime
kırım kılıcım
dilim hincıma kefen oldu

adanmış bir kelime için fazla rahvan
sıkkin ve ağlamaklı bir dize için fazla süleymandım
ah!
yol kırsağımdı benim

şimdi,
gırtlığımda korkak üfleyişi ölümün
yalnızlığın kavalında uzuyor sesim
bağrımda rüzgâr kişiyor akşamları
o eski yakışıklısı değilim patikanın
sanki o elleri kadın teninde yumuşaklığa dönen ben değilim
sanki etinin bungun karanlığı aşkın silüetlerine yaslanan

haydi,
dilimin pasını öp
alınımın bakracını kanla doldur
tokmağımı kır, beynimin tokmağımı
kemir şu mezarı üzerimden
kalbin çölünde uyut beni

alınımda kinli bir çanak çatladı çatlayacak
bitince kekre tadı soluyuşumun
ne olacak! hepsi yaşlı bir harfti diyeceğim
gömleğime hiçbir harf yetmeyecek

¹ Tahir Abacı (2000). *Sevdavi*, Varlık Yayınları.
----- (2006). *Zamanın Yüreğindeki Gece*, Toroslu
Kitaplığı.
----- (2007). *Hüznengiz*, Komşu Yayınları.

GÖZÜN “PERDESİZ” BAKIŞI

Hüseyin KÖSE

Göz perdesi altında sahnelenen görüngüler üzerine kadim çağ düşünürlerinin izahat verme yarışında ne büyük maharetler sergilediği bilinir. Platon’un, gözün oval yarıçapı içine sığan görüngüler evrenine duyduğu katı kuşkuculuktan, görmeyi “altıncı his”sin düşsel tapınaklarına tutsak kılan ve imgesel olanın anlam ufkunu yetkin bir düzlemde yeniden inşa etme evrensel başarısının sözcüsü çağcıl yazar ve düşünür Borges’e kadar ortaya konmuş tüm argümanların üzerinde hemfikir olduğu bir tek gerçeklik vardır: Göz keskinliğini yitirdiğinde, algının sınırları genişler. Göz perdesi, dışsal gerçekliğin algılanışının önündeki başlıca engeldir. Özetle, ‘toplumsal / insanal gerçekliğin dünyevi bilgisi, gözün görme gücünün değiştiği alanları aydınlatıldığı oranda ıssızlaştırır da’ şeklinde formüle edilebilecek olan yargı, hiç kuşkusuz, şair kimliğinin, bilinmeyeni adlandırma ve görülmeyeni görme yetisi karşısında gerilemeye mahkûm olmuştur her dönemde. Aynı yetiyi düş görme deneyiminin gizil gücüyle birlikte düşündüğümüzde, şairin çoğun bilinmeyeni iç görüye dayalı bir yönelimle adlandırma çabası, görünür evren üzerine gördüğü düştan somut yansımalar taşır. Maddi gerçekliğe duyulan güvenin öznel duyumsamalarda biriken tecrübi bilgi yoluyla aşılmaya çalışılması, Mallarmé’nin sözcüklerin düz anlamlılığına karşı duyduğu kuşkuya koşut olarak yükselttiği malum itiraza benzetilebilir. Ya da Saint-Exupéry’nin veciz deyişiyle, “gerçek’in gözle görülemez” olduğu yollu savına göndermeyle söylersek, gözün önündeki perdeyi kaldıran şey, ampirik dünyanın sınırları içinden yansıyan toplumsal ilişkilerin ve bu ilişkilerde ortaya çıkan kırılmaların metafizik düzlemde ikincil inşasına karşılık gelir. Şu sıralar sinemalarda gösterilmekte olan *Başlangıç* isimli filmin vazettiği “düş içinde düş inşa eden mimarlar” metaforu da ampirik / görünür dünyanın bilinçli var oluşa anlaşılır ve güvenli bir sığınak kurmak için düşünsel cephaneye sağlayan sığ ve katılaşmış yüzeylerine karşı düzenlenmiş bir sınır ihlali niteliğindedir bu açıdan bakılırsa. Bu ve benzeri örneklerin temsil ettiği düşünce, modernist sanat anlayışının uzun yüzyıllar boyu egemen kültürel pratiğin yerleşik bir normuna dönüşmüş olan ve özünde toplumsal yapının içerdiği gerçekliği “neyse o olarak” betimleyen mutlak yansımacı eğilimin terk edilişi olduğu kadar, göz’ün kavramsal olarak erişim olanağı bulamadığı nesnelere ve hakikatler alanına ilişkin de yeni şeyler söylemektedir. Tahayyül gücünü, yansımacı bilgi kuramının uzağında konumlandıran bu yeni anlayış, belki de en aykırı ve sıra dışı örneklerini şiir ve sinema alanının içinden devşirmektedir günümüzde. Bu anlamda, sözcüklerin büyüme kapılmış olarak iş gören şairler neyi adlandırmaya çalışıyorlarsa, görsel imgelerin baştan çıkarıcı denetimi altında üretim yapan sinemacılar da o doğrultuda gizemli bir gerçekliğin peşindedir. Perdesiz göz’ün vicdanı ilkinde çarpıcı imgelerin etkisini sözcüklerin ve dizelerin sırtına yüklerken; ikincisinde, üstünde yaşamın yapay soğukluğunun izlerini taşıyan sinema salonlarındaki beyaz perdenin bembeyaz duvarlarına yansıyor. Taş binaları bırakıp düşler inşa etmeyi seçen mimar, göz’ün perdesini iki açıdan aralamış oluyor: Zamansal gerçekliğin içerdiği sınırlı ufku belirsiz bir

geleceğe doğru genişletirken, verili gerçekliği algılama biçimlerinin imkânlarını da sınırsızca çoğaltmayı vaat ediyor. Hayata gözün *perdesiz* yakasından bakmayı seçmiş olan şaire gelince; o da, verili gerçekliği aşma eğilimi ve güdüsüyle, sadece cepheden görüldüğünde ve “görüntülendiğinde” yasal bir anlamsal çerçeveye kazanabilecek olan nesnelere ve olaylar dizisine karşı yeni “alt”, “üst” ve “ters” açılar geliştirmeye çalışan bir söz / kurgu ustası olarak çıkıyor karşımıza. Mübalağalı bir görüş olarak değerlendirilebileceği riskini peşinen göze almakla birlikte, denebilir ki, şiirimizde belirgin bir “bakışsızlık”ı çalışmalarında başarıyla somutlaştırmış olan ilk büyük şairimiz Ece Ayhan’dan bu yana, özellikle “genç” şiirde (bu “genç” nitemini de olabildiğince ihtiyatlı bir biçimde ve içerdiği göreliliklerle birlikte kullanmak koşuluyla) sözcüklere yeni eğimler verip benzersiz açılar kazandıran ikinci büyük kalkışmaya cesaret etmiş birisi olarak Didem Gülçin Erdem’in adını anarak devam edelim yola. *Perdesiz* (Komşu Yayınları, 2010), 2009 Homeros Şiir Ödülü sahibi genç şair Didem Gülçin Erdem’in 2009 Memet Fuat Genç Şiir Ödülü’ne değer görülen ilk kitabının ismi. Dikenli “çalı” diplerini anne serinliğine yoran, yeryüzünün tünellerinden “kırpikucu” sinemalara doğru genişleyen, bozkırın uğuldayan sesinde yağmur öncesinin göç hazırlığı telaşını duyumsayan, nevi şahsına münhasır bir duyarlılığın ürünü bir şiirler toplamı... Şiirsel söyleyiş, ruhbilimsel formasyonun çok katmanlı yüzeyinde öylesine uzun ve derin kulaçlar atıyor ki, suyu dalgalandıran halkalar bile şiirsel bir tınıyla doluyor sonunda. Daha ilk kitabıyla böylesine şaşırtıcı bir yeğinliğe varabilmiş pek az şair vardır gerçekten de. Bunda, hiç kuşkusuz, sistematik psikoloji eğitimi görüyor olmasının da büyük payı var Erdem’in. Gözlemi, gizli “baston utancı”ndan göğün “kestirme” yoluna dek uzayan, gitmeyi “kemikli bir öykü” sertliğinde somutlayan bir yorgunluğu dipdiri gelincik tarlalarından geçirip, sonra da “yırtık tren biletleri”ne bitiştiriyor Erdem. Çatısı “kış için” kurulmuş bir şairin göz kapakları da perdesiz olur nihayetinde...

Bakışsızlık, göz’deki perdeyi vakitsizce aralayan tekinsiz dürtünün adıyla, oradan bakıldığında görülen dünya da, kendini upuzun bir sürgünlük duygusuna bitiştiren bir uykusuzluğun tedirginlik yüklü toprağına kayıtlıdır olsa olsa. Belki de bu yüzden, gözler açıkken görülen hiçbir düş uykusunu dağıtmaya yetmemekte, “yük vagonlu haliyle” devriliş gitmektedir, aslında yeni bir başlangıç olması gereken ama hep yeniden bambaşka sürgünlüklere doğru açılan sabahlara. Perdesiz bakışı “bilekleri ortaçağ” suskunluğunda kadınlara takıldığında ve içinde İtalyanca bir şarkıya durduğunda bütün taşra, zamanın acısını bir nebze olsun hafifletmek için “gökyüzü” bile “kovalanır” mı? Perdesiz göz’ün bakışından kurgulanmış ters açıların okuyucuyu toplumsal dünyanın bakışsız evrenine götüren duyumsama yeni güneşler açtırmak peşindedir ıssız çöllerin belleğinde; bahçeleri hep aynı hevesle yoğrulsa da evlerin... Gecede ağıtlar evlerin balkonundan yakılıp durdukça, “bahçe kapısı [hep] açık kalacaktır” (s. 11) zihninin. Sokak lambaları da öyledir aslına bakılırsa; açık kalır sabaha dek, iyileşmeyen bir yarannın daracık uru gibi. “Merdiven yikanacak evlerde” (s. 12), Metin Altıok’un kısırılmış ve verimli taşrasını yeni orta sınıfların nemden kırışmış yalnızlıklarının uykusu yapıyor Erdem, bir yerde. Boşluğuna güvercinlerin çarptığı bir suskunluk kalkışmasında şaka kaldırır hiçbir yanı da yok öte yandan, izini sürdüğü kaldırımların. O kaldırımlar ki, altında sonsuz bir kederin aktığı metrolardan geçirip evlerine “yakası kirli indirir”

SÖYLEŞİ

bir güzel kızla
gezeyim dedim
iri yapraklı
bir gül kopardım
kiracısı olduğum
evin bahçesinden.

her akşam geçerdi
benim sokağımdan
bugün seke seke kaçtı
eli yüzü dökmüş
bir sivilcesini öpsem
allak bullak olurdu evren.

öğretmen okulu kızları
mavi göklere dağılmış
yıldızlardı bizim için
liseden çizdiğim eğriyi
ankara yolundan geçirdim
taş duvarın kaldırılmaları
yine söyleşirim sizinle.

babaları. Yakası kirli bir baba, yakasına mütemadiyen hayatın acımasızca ellerini doladığı bir babadır önünde sonunda, iki yakasını bir araya getirmek için yoksulluğun çekiştirip durduğu bir kısıtılmışlık duygusu nerden bakarsanız. Metro istasyonlarının her daim ışıltılı ve steril merdivenlerinde matlaşmış hayatların havada bıraktığı kavisli bir lekenin izi kalır, biraz yakından bakıldığında, ama yalansız. “Aydın hangi vaktinde ucuna asılmış”sa (s. 13) artık, kederin sonsuza çaktığı bir yabancılık hep- yüzünün imlasına dolanan... Şüpheye yer yok; “İmla Bozan” isimli şiirinin mürekkebinin dağlara ve eşkıyalara doğru akıtıldığı irmağın bulanık suyu kesinlikle doğruluyor bunu: “Küfrün upuzun yankısı” gibi uzun bir “keşke”ler dizisi “gittikçe kısalan günlerin üstüne vuran” (s. 15) yoksullukla kol kola. Günler neden kısalır ansızın? Ve neden erkenden yatırılır bazı evlerin ahalisi? Tayin edici soruları bunlardır yoksunluğun, kimi bakışların taşıyamayacağı kadar ağırlaşmış yüklerin sorumluluğu. Gün boyu temiz kalmış dimdik kolalı gömlek yakalarına inat, ille de örselenmiş yakaların kirden görünmez güzelliği! Çünkü ancak perdesiz bakan bir göz görebilir kirin altında yatan güzelliği...

Neden dudağı serinleten ısıklar varken, ille de “mızıka” diye sormayın; çünkü “elleri bulut olmak için küçük ve fazla mızıkalı” (s. 14) ve “yüzü tanı olmak için fazla dudaklı”dır (s. 15) anlamını kemikli bir öyküde bulan ömrün. Erdem’in “rüzgârı gömleğe ilikleyen” soluk kesici şair duyarlığına içi tavşanlarla dolu koni biçimli şapkalar çıkarmak ne mümkün! Olayların, nesnelere ters açılı çekimi egemen, toplam kırk beş sayfalık bir yamaç tırmanışının ipeksi sıkıntısı içinde yol alırken, üstelik çıkışı da yine benzer eğimlerin inişlerinden mürekkep düz anlatımlı hayatların dümdüz edilmiş dünyasından bakarken. Öyle bir dünya ki bu, sesli harflerini çakıl taşlarıyla bilemişçesine hoyrat, yolculukları çıktıkları yola “gitmek” adına hiçbir şey öğretmemişçesine acemi, tek katlı evlerin avlusunu kedisiz köpeksiz bırakmış kadar yabancılaşmış kendi güdülerine, düzensiz yaşam fobisini kişisel gelişim dininin kutsanmış ilkeleriyle takas etmişçesine serserim... Didem’in tüm bu elyaf görüngüler modasına karşı egemen yaşama etosunun arka sıralarından yükselttiği itiraz, şiirimizde uzunca bir süredir eksikliğini hissettiğimiz toplumbilimsel çözümlemelere de fazladan yeni şeyler ekliyor kuşkusuz. Dahası, minör yaşantının *aura*’sına kilitlenmiş şiirsel tavrın da esaslı bir reddiyesi niteliğinde söyledikleri. Aynı bağlam içinde, ileriye doğru bir adım daha atarak adeta şöyle diyor okuyucuya: yol, kendi yalnızlığının telaşında çoğul kaygılar içinde yitip gitmektir. Adımların sesleri sokakları henüz aşındırmadığı bir zamandan ses veriyor; şehirlerarası tramvaylarda “hırkaları yastık olarak kullanan” (s. 17) yolcuların uzakçıl ve mahzun duruşundan, taş kesilmiş “suların dökülüşünü” avuçluyor, terk edilmiş şehir tabelalarının kırmızı şeritli mavi teneke levhalarından. Anneler ünsüz bir harfin saplantısıdır ya kalplerde, onu çağırma ünlü harfler arayan her ağza cümle alfabelerin emanet edildiği bir anahtar sunuyor, Didem Gülçin Erdem. Eh, anneler ve babalar için bahanesi aslında; tenhaların boşluğuna dökmek gerekir zamanı. O zaman ki, genişleyen kıvrımları annelerden çok babaların parklara inmiş ıssızlığındadır en çok. En iyi bir babaya bakıldığında seçilir geçmeyen saatin tik tak’ları ve sonsuzdur ölümü düşünmesi yıllara dalarken onun karanlığında. Annelerde özlemlere dolanmış bakracın aksayan sütü iki kere yalnızlığın çanını vurur, her çocuk vaktinden önce baba olduğunda... (“Saate bakmayı öğrendiğinde yaşlandı babam” (s. 18)). Öyle değil midir hayat da: Bir babanın

durmuş saatinde yaşanmaktadır geleceği. Ve belki bir “altmış dokuz yazında” “çürük bir kirazın kokusu”ndan başlayıp bütün bir ömre yayılan bir hasarlı çılgın şairin parmağındaki... Neyle damgalandığını soruyor; biliniz oysa, Türkçe kokar bazı kirazlar bir yaştan sonra, çekirdeği etinden geçer yalnızlığını. Hem, artık “kabuk bağlamasına [da] izin yok[tur] anlamın” (s. 24). Zaman aralıkları kesik bir dal ucu gibi sızladıkça, ruhun gövdeye kurduğu salıncağın açtığı mesafeyi kapatamaz hiçbir makas ağzı, hiçbir sur. “Telvelerin yalanı”dır (s. 31), insanın yazgısı konmayı bilmeyen bir kuşun kanadından kırılır, rüzgârın yükünü yine rüzgâr alır, yorgunluğunu telefon direkleri suskunluğun.

Öte yandan, Erdem’in kitabında öylesine cevval bir baba imgesi var ki, güveni boşa çıkararak bir temenna gibi durmakta karşısında, bir kez olsun kendi gerçeğine “perdesiz” bakmayı denememiş olan herkesin. Belki süreğen bir pişmanlık, belki de bir olmazlık yasası bu; saire “yedilerden ve elde poşetlerden baba olmaz” dedirten; “gelecek pazarlardan mürekkep balığı” (s. 33) oltası. Bu sonuncusu, bir oltayla ilişkilendirilebilirdi en iyi, onu da ben ekledim, şiirin engin hoşgörüsüne sığmarak...

Erdem’in virgülden sonraki hali, herkesin “yüzüyle başlayan Latince bir gün”e odaklı: “Dargın”a, “Perdesiz”e, “El İzi”ne ve harflerden kuşkusu olan bir anlatıma ayarlı. Çocuktan ünsüz harflere ve annelere, sokaklardaki oyunlardan kirlenmiş kapı kollarına, oradan da yine gizli bir babaya açılan Latince yüzü bir dehliz bu; gittikçe genişleyen, derinleşen, irkiltlen, ışığa doğru koşturan hepimizi. Sonrası, birikmiş heveslerin fazladan sevinmelere kâfi gelmeyen cumartesilerde silinip gittiği, mesut bahçe katlarından mahalle arsalarına taşan uçsuz bucaksız bir daralma. Dilinin ses perdesi sizde kalsın ama, “boynu(n)u ve acıyı işaretli yerlerinden kesiniz” (s. 45) lütfen...

(Didem Gülçin Erdem, *Perdesiz*, Komşu Yayınları, İstanbul, Mayıs 2010, 45 sayfa)

HAYATI ŞİİRLEŞTİREN KİTAPLAR, 26

Ramis DARA

İlk kitabı 1996'da yayımlanan **Ömer Erdem**'in (1967) altıncı kitabı *Kireç*'te, bir ana, altı yavru, toplam yedi bölüm halinde sunulmuş 32 şiir bulunuyor. Baştaki 'ana' bölümde 25 şiir varken, 'yavru' bölümlerin beşi birer, biri iki şiirden oluşuyor.

Küçük yerden gelmiş, yatılı okumuş, bürokraside yükselerek ulaştığı yerde, uluslararası otellerde, burjuva yaşantısından hem biraz böbürlenmiş, hem sıkılan, nefret eden bir şiir kişisi söz konusu kitapta.

Kitaba adını veren baştaki şiirde toplumsal sıkıntı, anlaşmazlık, bireyler arası iletişimsizlik dile getiriliyor gibiyken, sondaki şiir ölümle bitiyor. "*Her şey / ölüp gidiyor...*"

Tekrarlayarak sayıp döken yanı sıra anlatımcı; daldan dala atlayan tuhaf bağdaştırmalarıyla imgesel çizgi taşıyan Ömer Erdem'in şiirleri ne yapsam bana fazla hitap etmiyor

Ancak kendime bir teselli ikramiyesi de buluyorum bu kalın kitaptan:

"... bir ağaç kabuğunda kaç yıl / damlamak için bekledim / hiç olmamışım gibi / sen hep varken geçmişte ve şimdi" (s. 84).

Ömer Erdem'in ilk beş kitabını bu son kitap çıkmadan epey önce okuyup minimal değerlendirmeler yapmıştım:

1988-1995 yıllarında yazılmış 20 şiirden oluşma ilk kitap *Dünyaya Sarkıtılan İpler*'de her anlamda düşme, tökezleme, yalnızlık endişesi, ayakta kalma, hayata tutunma uğraşı dile getiriliyor; biraz anneye, biraz tanrıya seslenmelerle. Bir alıntı: "*Bir çatal iğne yeter / Şu partal bedenimi iliştiirmek için dünyaya*" (s. 41).

"Yaprak Dili", "Güç Dili", "Aşk Dili", "Ölüm Dili" adlı dört şiirden oluşma ikinci kitap *Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr*'da, varoluş sorunu ve tanrıya sığınıp şükretme söz konusu.

Bu ilk üç kitap, kolay bulunmuş bir yayının imkânının sonuçları gibi duruyor sanki biraz.

19 şiirli üçüncü kitap *Yitirilmişler*'de, yitirilen değerler, anılar, esenlik sorgulaması gündemde.

25 şiirli dördüncü kitap *Yarım Ağaçlar*'da bir değişim başlıyor, çevre gözlemleri, gündelik hayat giriyor devreye.

Beş bölüm halinde sunulmuş 44 şiirden oluşma beşinci kitap *Evvel*'de, tek imge çevresinde bol tekrar ve bol sözcüklerle kurulu, yorucu giriş şiirlerinden sonra yalın ve iç açan "Soru", "Kapaklar" gibi şiirlere ulaşınca kitabın özellikle bu şekilde düzenlendiğini düşünüyorum önce. Kitabın ortalarına geldiğimde sanki bildiği derin bir şeyler varmış da bunları daha sonra söyleyecekmiş gibi bir havayla karşılaştığım duygusuna varıyorum.

"Anne" bölümündeyse, şair keşke annelik üstüne uzun bir deneme yazsaymış diyecek gibi oluyorum. "*kansız erkekler / doğurmak bilmez kadınlar içinde / anne kim / vatan ne*" →

dizelerine gelince de taban tabana ayrı düştüğüm bir ideolojik dünya görüyorum karşımda.

Neyse ki kitabın sonunda tek bölüm halinde sunulan "Oda No 210" şiiri biraz dengeliyor bu ayrışmamızı...

Sonuçta, Ömer Erdem, camiada kapladığı yer kadar önemli bir şair değil duygusu ya da kanısına varıyorum.

Künye: Ömer Erdem, *Kireç*, Everest Yayınları, İstanbul,

Mart 2010, 92 s. Diğer kitaplar: *Dünyaya Sarkıtılan İpler*, Kitabevi, İstanbul, Nisan 1996, 64 s.; *Mesafesi Kadar İnleyen Rüzgâr*, Kitabevi, İstanbul, Nisan 1997, 50 s.; *Yitirilmişler*, Kitabevi, İstanbul, Ekim 1998, 64 s.; *Yarım Ağaçlar*, Kitabevi, İstanbul, Nisan 2002, 62 s.; *Evvel*, YKY, İstanbul, Ocak 2006, 79 s.

*

Duygu Ergun (1989), genel olarak sanat ve özel olarak şiirle erken tanışmış ve kısmi başarıları da erken tatmış bir şair. 18 yaşında bir şiir ve bir tiyatro kitabı yayımlamak, 21 yaşında şiir kitaplarını ikilemek ve ilgili camiada beğeniyle karşılanmak az şey olmasa gerek.

İlk kitap *Uzak Savaş*'taki 21, ikincisi *Kuş Evi*'ndeki 23, toplam 44 şiire baktığımızda kentin ve dünyanın *oportasında* yarı yabanıl eleştirel bir dille karşılaşıyoruz.

Eleştirelliğin, ağırlığı toplumsal; bir bölümü de varlıksal boyutlu.

Özellikle ilk kitap; ABD-Irak, İsrail-Lübnan, Sırp-Bosna savaşları ve 11 Eylül İkiz Kulelerin yıkılışı gibi konuların şiirleştirilişiyle toplumsal şiirin günümüzde temsil edilişi gibidir.

İki kitap arasındaki bağ ortak başlıklı "Şaire Şiirler" şiirleriyle gösterilirken, sonbahar şiirleriyle başlayan ikinci kitap Japoncada kiraz çiçeği anlamına gelen "Sakura" şiiriyle son bulur. Toplumsal eleştiri burada ağırlığını varlıksal-bireysel eleştiriye devreder.

Hayat ya da sanatın diğer alanları yolunu zorlaştırmazsa, Duygu Ergun'un gelecekte daha iyi şiirler yazma kapasitesinin bulunduğu görülüyor.

Künye: *Uzak Savaş*, Hayal Yayınları, Ankara, Ocak 2008, 92 s. ve *Kuş Evi*, Hayal Yayınları, Ankara, Ocak 2010, 80 s.

*

Yılmaz Bozan'ın (1973), ilk kitabı *İnce Sus*'un, adsız ve yarı gizli üç bölüm halinde sunulmuş, hayat-yaşlılık-hastalık, hayat-ölüm, aşk-ayrılık çizgisinde seyreden 30 şiiri okunduğunda; öne çıkan ölçü, denge, simetri ve bütünlük kaygıları sebebiyle, şiirsel parıltının ortaya çıkmadığı görülüyor

Günümüzde bir metni şiir kılmaya katkı sağlayan en önemli iki özellik, kıvamında lirizm ya da ironi (ince alay) olmalıdır. Bunlardan birinden birini şiirin alt yapısına yedirmeyen şairlerin işi kolay olmasa gerektir. Yılmaz Bozan'ın yaşadığı zorluk buradan kaynaklanıyor kanımca.

Kitaptan ilgimi çeken bir dize: "*Bir otomobil sakin yolda ölü zamana çarptı*" (s. 12).

Künye: Yılmaz Bozan, *İnce Sus*, Artshop Yayıncılık, İstanbul, 2010, 64 s.

*

Jan Ender Can'ın (1972) 25 şiirden oluşma ilk kitabı *Ağlama Meleği*, rutin hayatın isterlerine boyun eğmeden, bir şekilde ayakta durmaya çalışan kentli bir genç bireyin dünyasını yansıtır. Kitabın sonunda şiirlerin 1994-2006 yıllarında Eskişehir'de yazıldığı belirtilmiş de, İstanbul'un da içinde yer aldığı bir çok kentlilik altyapısı seziliyor yer yer dizelerde. Duyarlılık-duygululuk çizgisinde gözyaşı, kan, isyan, yalnızlık, ayrılık motifleri dağınık, savruk, seyrek bir dille şiirleştirmeye çalışılıyor. Bu dayanaksız, bütünlüksüz, hatta biraz kompozisyonsuz kahr salvosundan iyi şiir çıkma şansı fazla görünmüyor.

Künye: Jan Ender Can, *Ağlama Meleği*, Altıkırkbeş Yayın, İstanbul, 2. baskı Ekim 2009 [İlk baskı Ocak 2008], 92 s.

Osman Serhat ERKEKLİ

Tanrı var olsa bile dünyadaki dinlerden haberi olmamış olabilir. *Yerlere ve Göklere Dair*'de söylenmişti: Tanrı yol (Din) yapıcısı değildir.

Tanrı katında bilgi ve sevgi aynı şeydir.

Amir sebepler birbirine karışır. Sonuna kadar gitmeden gerçeği bulamazsın. Sonu bulan ilki bulur, der Tanrı.

Kumar Tanrı olmaktadır. En büyük zar da gelebilir en küçük de... Biraz da bu sebepten kader Tanrının üzerindedir.

Tanrı konuşur ama geveze değildir.

Ezan ve çan aynı tanrıya çağırır dünyanın farklı yerlerinde ama her ulusun hatta herkesin tanrısı farklıdır. Peygamberler kendi tanrılarını empoze etmiş adamlardır.

Kaderin geleceği gören adımları vardır.

Kaderin terazisinde kötülük ve iyilik eşit olmasa evren yıkılır idi ama tuhaf evrenin yıkılacağı bir mekân yok.

Tanrı bir müzik verdi ama Mozart mezara girince geri aldı onu.

Kötü müzik yorar.

Niteliği sıfır çöpten "aşağı" bir şeydir oysa yokluğun -en azından- felsefi bir ağırlığı vardır.

Rüyalar zaman ve mekân mevhumu geçerli olmadığından rüyadır. Ruhlar da öyledir. Ruhlar Tanrının beynindeki rüyalarıdır.

Bu sayılar, gen şifreleri, eksi artı belki bir ruh evreninin gölgelerinden ibarettir.

Hayat bir oyun belki ama ölüm değil.

Gövdeyi alkışlayan ölümü alkışlar.

Paranız oldu ise sizden bir şeyler eksilmiş demektir.

Her şey eskiyor para eskimiyor.

Karın deniz suyu ile doysa idi savaşları çölde yaşayanlar çıkarırdı.

Bilinçaltının keskin gözleri vardır.

Bilinçaltı bilincin ırzına geçer.

Dilimiz olsa idi ama keşke konuşmasa idik.

"Şey" kelimesi dillerin yumuşak karnıdır. Belki de diller mükemmel olsa idi edebiyat diye bir şey olmazdı.

Bazı evlerde tek bir toz bile yoktur ama Hayat da yoktur.

Hamurda nice kadının gözyaşı vardır.

Erkek bencildir; başı ağrıyan kadından cilve bekler.

Kadın çocuk doğurdu kedileri unuttu.

Anneler babalar çocukları ile birlikte doğuyor, birlikte okula gidiyor, birlikte evleniyorlar; ama çocuklar onlarla birlikte ölmüyor.

Bütün kadınlar güzel olsa idi insanlar çirkinini arar idi.

Farklılık estetiğin üzerindedir.

Aptallar herkesin zekâsını kendilerinininki kadar sanırlar.

Zekâ ve aptallık tabiatın mukallitleridir.

Bu dünyada zekâ ve aptallık lazım imiş ki Tanrı icad etmiş.

Beynimizin kanatları ve prangaları vardır.

Çiçekler ve müzik ile haşır neşir olan falcılara daha çok inanırım; çingenelere daha çok inanırım. Bazen çingeneler filozoflardan daha doğru söyler.

Kelebekler sevişir ama kargalar sevişmez değil.

Dünya yanarken sigara içilmez.

(Arkadaşım Sevil Aşar diyor ki:

Emek emek ile ödenir.

Akreple ne kadar güzel. Korku çok şeye engel. →

SAYIKLAMALAR

(1)

- I) Eskisi kadar gür çıkmıyor sesim kayb olduğumda
- II) Bir Habeş kraliyim, eteklerimde limon rengi fareler
- III) Ahşap oyardı Blake, şarkılardan vakit arttırdığında
- IV) Tüm isteğim bir tarlaydı, aşısız güller için
- V) Ozan taklit ediyor kendini, Ah! Okumamış ki şiirlerini
- VI) Hep yanyor, ama kül olmuyor gözlerin hiç!

(2)

- I) Ne garip, bir bayramı olmaması kuşların!
- II) Yangın yerlerinde şarkı söyleyen bir dostum vardı
- III) Tek bir anahtarım olmadığı gün yolum kendime çıkacak
- IV) Haritalara geçmiş hiçbir ırmakta yıkanmam!
- V) Ne diye çalar ki yağmur kapısını pencereyim?

(3)

- I) Beni bir fotoğrafta unutmuşlar, sırf bu yüzden
- II) Uyandığımda yatakta değildim, gün başlamayacak!
- III) 'Hasret' adında bir kayık (binmedim, bilmediğim için neye)
- IV) Tek bir yağmur damlası görmedim kendine güvenen!
- V) Yol alıyor gövdemde süratli bir sarmaşık

(4)

- I) Kendimi gördüm düşümde, elimde bir kılıç
- II) Arapça bir dize vardı üstünde, çok az kan
- III) Kar yağıyordu arı gibi
- IV) Sabaha kadar dondum, titrer hâlâ kaburgam
- V) Bu mezarlığa çocukların gömülmesi kesinlikle yasaktır!

(5)

- I) Hiç parmak kaldırmaz sessizlik
- II) Güneşte çürür portakal
- III) Denizi bir yontuyla nasıl anlatırsın?
- IV) Kiraz ağaçları ölümsüzlüğü hatırlatır
- V) Önümden geçer bir bisiklet sürücüsüz!

(6)

- I) Beni her gören bir mağaraya benzetti
- II) Tek bir balık sürtünmedi ağlarım
- III) Bir mumun ömrüymüş çocukluğum (elma toplayadurayım ben)
- IV) Tekerlek çevireceğim yüz yaşında!
- V) Şimdilik bir batıktan çıkardığım şarapları içiyorum.

Tanrılar hastalıklarını bile kendi başlarına yaşarlar.
-Bakınız büyük filozofların yalnızlıkları...-
Kimse hiçbir şeyden bağışık değil.)

(Arkadaşım Serdar Koçak diyor ki:
Bir insanın yanlış yapma hürriyeti yok ise hiçbir şeyi yok, demektir.)

Seyhan ERÖZÇELİK

SEYHAN ERÖZÇELİK'TEN SİYASİ ŞİİRLER

ARILAR NASIL ÖLÜR?

“Uçamıyordu, felç geçirmiş gibi bir hali vardı. Belki açlıktandır deyip bir kaşık balın içine bıraktım olmadı. Yanına su koydum iyileşmedi. Ne yapsam düzelmliyordu. Aldım, bahçeye bıraktım. Sonra oturdum yarım saat ağladım. Ben kimseye tokat vuramam...”

Ağlama, değmez hayat!

Yusuf ALPER

YÜREĞİ BURKULMADAN

Kanayan yüreğimi kim onarabilir
Artık bugüne değil yarına bakmak varken

Yarımı yaralanmış bir kuşaktık bir zaman
Bugünü yok edilmiş bir kuşak olduk çoktan

Siz ölümden dönenler okul bahçelerinde
Önünde kan gölleri üstünde uçtular

Hangi kapıya koşsan sağ çıkarsın kim bilir
Hangi yöne savrulsan arkadaş ölüleri

Duvar diplerinde saklanmış namlular
Gece gündüz pusuda gözler gelip geçeni

Hangi geçitten geçer hangi tünele girer
Önünde listelenir herkesin çetelesi

Ölenler neden öldü kim söyleyebilir
Kim anımsayabilir yüreği burkulmadan

Salih MERCANOĞLU

%

yarım bir adamım ben,
diğer yarım yakamda
yemyeşil bir leke.
ansızın çıkıyorum gövdemden
r e p l i k a.

Arife KALENDER

ADINIZ BANA HASRET

tüm kadınların adı Hatçe
beni hayata heceliyorsun Hüseyin

tüy, tırnak eskiyoruz birlikte
kavga, sevgi, saman, çöp
içinde değiliz yaşamın
biliyorsun Hüseyin
kapılar, demir lale, pencere

sıfatları takarak yüzümüze
hırsız, cani, kaltak, batak
kıyısından bakıyoruz
akan ırmağın ışıltısına
içinde değiliz serinliğin, suların
n' olurdu öz olsaydık, özgür olsaydık
gündüzler bol olsaydı hepimize

hecelerim gecelerim
nice kadın nice erkek nice
çocuklar ki niye doğduğunu sorar
açlık sorar, asker sorar şehit ve gazi
ben de anayım
damarımda kan sorar

herkesin adı bana hasret
dur hele! sorularım bitmedi
Hüseyin aklımı elleme!

Gökçenur Ç.

ALNININ BUĞUDA BIRAKTIĞI AÇIKLIK

Az önce cama yasladığın alnının
buğuda bıraktığı açıklıktan bakıyorum
yağmurun altından geçecekmiş gibi
başını eğerek koşu koşu
karşıdan karşıya geçip
onun arabasına binmeni...

Yayın Yönetmeni	: Ramis Dara (Mollagürani Mah. Teker Sok. No: 8, Osmangazi-BURSA. Gönderilerin bu adrese değil, aşağıdaki PK adresine yapılması önemle rica olunur.)	Katkı Payı	: 25 TL.
Yayın Danışmanları	: İhsan Üren, Gültekin Emre, Serdar Ünver, Nahit Kayabaşı.	Posta Çeki	: Ramis Dara adına açılmış 6025702 numaralı hesap.
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü	: Tülay Elal Muş (Barış Mah. Adalet Sok. Adaletkent Sitesi H Bl. D: 3 Nilüfer – BURSA)	Banka hesabı	: Ramis Dara adına Finansbank Fomara Şubesindeki 21329696 numaralı hesap.
Yazışma Adresi	: Ramis Dara PK 68 16361 Ulucami – BURSA	Baskı	: Akın Erim Matb. Hocalizâde Cad. 7/27 Setbaşı – BURSA
Yayın Türü	: Yaygın süreli yayın. ISSN 1305 – 7685		
E- Posta	: akatalpa@hotmail.com		

Ocak 2000'de Bursa'da Ramis Dara, Melih Elal, Serdar Ünver, Ali Özçelebi ve arkadaşları tarafından kurulan şiir ve eleştiri ağırlıklı aylık edebiyat dergisi Akatalpa (www.akatalpa.com), şair ve yazarlarının bağışladıkları telifler, İhsan Üren'in ve başka bazı şiir dostlarının sürekli katkısıyla yayımlanmaktadır.

